

Straf for fareforvoldelse

- Anvendelsesområdet for straffelovens § 252, stk. 1

Punishment for risk of harm

- The scope of section 252(1) in the Danish Criminal Code

af MATHIAS MIKKELSEN

Formålet med denne afhandling er at foretage en grundig undersøgelse af straffelovens § 252, stk. 1 om forsætlig fareforvoldelse, for at forsøge at klarlægge bestemmelsens anvendelsesområde, samt om dette er under udvikling. Afhandlingen indledes med en analyse af bestemmelsens forarbejder, hvorefter bestemmelsens objektive og subjektive betingelser gennemgås enkeltvis med inddragelse af både teori og retspraksis. Herefter undersøges visse grænseområder i forhold til bestemmelsen, bl.a. muligheden for at straffe juridiske personer, samt muligheden for at straffe i sammenstød med forskellige skadedelikter. Dernæst foretages en systematisering af retspraksis i forsøget på at fastlægge tendenser i bestemmelsens hidtidige anvendelsesområde. Endelig foretages en analyse af to sager, der endnu ikke er blevet endeligt afgjort ved domstolene, hvorved det undersøges, om en anvendelse af bestemmelsen i disse tilfælde vil konstituere en udvidelse af anvendelsesområdet.

Indholdsfortegnelse

I	ABSTRACT	2
II	INTRODUKTION	3
A	Formål og baggrund for valg af emne	3
B	Problemformulering, emneafgrænsning og fremgangsmåde	3
III	FORARBEJDERNE TIL STRAFFELOVENS § 252, STK. 1	4
A	Kommisionsbetænkninger	5
1	Betænkning 515/1912	5
2	Betænkning 516/917	6
3	Betænkning 519/1923	7
B	Lovforslag	8
IV	ANALYSE AF STRAFFELOVENS § 252, STK. 1	9
A	De objektive betingelser	9
1	Vindings skyld	10
2	Grov kådhed	12
3	Lignende hensynsløs måde:	14
4	Individuelle kriterier eller samlet vurdering	15
5	Nærliggende	16
6	Fare	18
7	Liv eller førlighed	19

B	De subjektive krav	20
1	Den nødvendige tilregnelse.....	20
2	Forsættes rækkevidde.....	22
C	Sanktionen.....	23
V	GRÆNSEOMRÅDER	25
A	Hvem kan straffes.....	25
B	Straf for forsøg.....	26
C	Straf for undladelser	28
D	Samtykke til fareforvoldelse	30
E	Betydningen af at nogen kommer til skade	30
F	Sammenstødstilfælde.....	31
1	Straf i sammenstød med forsætlige skadedelikter	32
2	Straf i sammenstød med uagtsomme skadedelikter.....	34
VI	UDVIKLING I ANVENDELSESOMRÅDET.....	35
A	Systematisering af hidtidig retspraksis.....	35
1	Sager med relation til våben.....	35
2	Sager med relation til motorkøretøjer	37
3	Andre sagstyper.....	38
4	Delkonklusion på hidtidig retspraksis.....	39
B	Tendenser i ny retspraksis	40
1	Cirkusdirektørsagen	40
2	Krysantembombesagen.....	43
VII	KONKLUSION.....	45
VIII	LITTERATURLISTE:.....	46
A	Betænkninger	46
B	Bøger og artikler.....	47
C	Avisartikler	47
D	Bilag nr. 1 – Anklageskriftet i cirkusdirektørsagen	49
E	Bilag nr. 2 – Rettens begrundelse i cirkusdirektørsagen	50
F	Bilag nr. 3 – Anklageskriftet i krysantembombesagen.....	52

I Abstract

The purpose of this paper is to perform a thorough description and analysis of the provision on intentional risk of harm found in section 252(1) of the Danish Criminal Code. The paper seeks to determine the current scope of the provision, and whether or not the scope is under development. To do this, this paper shall, inter alia, analyse the preliminary work as well as case law from over one hundred Court decisions. This paper also analyses two cases that have not yet been decided by the Courts, and seeks to decide whether the conditions of the provision is met and whether an application would constitute an extension of the scope of the provision. This paper shall conclude that the scope of the provision intended by the Commissions may differ to how the provision is applied today by the Courts. The provision, however, has retained its supplementing character and its scope has evolved alongside other legislation, which has kept the provision relevant even today. In regards to the cases that have yet to be decided, this paper con-

cludes that even though the Courts may apply the provision, the application should probably not be regarded as an extension to the scope of the provision.

II Indledning

A Formål og baggrund for valg af emne

Ved indførslen af den borgerlige straffelov af 15. april 1930 fik straffeloven en ny bestemmelse, § 252. Bestemmelsen var en nyskabelse idet, der ikke tidligere havde været en generel bestemmelse, der kriminaliserede fareforvoldende adfærd. Bestemmelsen, der ved dens indførsel alene bestod af stk. 1, har sidenhen fået tilføjet et stk. 2 og 3, hvorved fareforvoldelse ved smitte med en livstruende sygdom er blevet kriminaliseret.¹ Indholdet af bestemmelsens stk. 1 har imidlertid stået uændret hen siden dens indførsel, når bortses fra ophævelsen af hæftestrafen samt en udvidelse af strafferammen fra 4 til 8 år.² På trods af at der således ikke er blevet foretaget nogen indholdsmæssige ændringer af bestemmelsen, har dens anvendelsesområde alligevel formået at holde trit med tiden, og bestemmelsen er blevet anvendt på en lang række af forskelligartede handlinger.

I en avisartikel fra januar 2015 tilkendegav en anerkendt professor i strafferet imidlertid, at der ved anklagemyndighedens anvendelse af bestemmelsen i en sag, der vedrørte salg af krysantemumbomber, var tale om en speciel brug af bestemmelsen, som han ikke mente havde fundet sted før.³ I maj 2015 blev der endvidere afsagt dom i en anden sag vedr. straffelovens § 252, stk. 1, hvor en cirkusdirektør var tiltalt for overtrædelse af bestemmelsen i forbindelse med et cirkustelts kollaps, hvorved 500 personer udsattes for fare for deres liv og færghed.⁴ Cirkusdirektøren blev frifundet i byretten, men sagen blev af anklagemyndigheden anket til landsretten, da de var uenige i rettens afgørelse.⁵

Formålet med denne afhandling er således at undersøge anvendelsesområdet for straffelovens § 252, stk. 1, samt om den er på vej til at få et nyt anvendelsesområde.

B Problemformulering, emneafgrænsning og fremgangsmåde

Mit speciale er opbygget omkring følgende problemformulering:

Hvad er retstilstanden for fareforvoldelse efter straffelovens § 252, stk. 1, og er der ved at ske en udvikling i bestemmelsens anvendelsesområde?

Da min problemstilling er af retsdogmatisk karakter, vil jeg i min besvarelse benytte den retsdogmatiske metode og herunder beskrive, analysere og systematisere gældende ret inden for

¹ Jf. lov nr. 431 af 01/06/1994 og lov nr. 468 af 07/06/2001.

² Jf. lov nr. 433 af 31/05/2000 og lov nr. 380 af 06/06/2002.

³ Ritzau (2015): Professorer: Speciel brug af straffelov i fyrværkerisag. I dr.dk/nyheder 3. januar 2015. <http://www.dr.dk/nyheder/indland/professorer-speciel-brug-af-straffelov-i-fyrvaerkerisag>

⁴ Ritzau (2015): Teltkollaps: Anklager kræver fængsel til cirkus-boss. I dr.dk/nyheder 5. januar 2015. <http://www.dr.dk/nyheder/indland/teltkollaps-anklager-kræver-faengsel-til-cirkus-boss>

⁵ Ritzau (2015): Anklager anker dom om kollapsedet cirkustelt. I dr.dk/nyheder 18. maj 2015. <http://www.dr.dk/nyheder/indland/anklager-anker-dom-om-kollapset-cirkustelt>

straffelovens § 252, stk. 1.⁶ Der findes en righoldig retspraksis vedrørende bestemmelsen, og i min analyse har jeg undersøgt mere end 100 afgørelser. Mens størstedelen af disse afgørelser er trykt i Ugeskrift for Retsvæsen, og en mindre del i Tidsskrift for Kriminalret har jeg også medtaget enkelte utrykte afgørelser.

Udgangspunktet for min analyse af bestemmelsen er en undersøgelse af forarbejderne til den borgerlige straffelov af 1930. Loven byggede på tre kommissionsbetænkninger, som vil blive undersøgt i relation til straffelovens § 252, stk. 1 for at klarlægge, hvilke tanker man oprindeligt gjorde sig om bestemmelsen og dens anvendelsesområde.

Dernæst vil jeg foretage en nærmere analyse af bestemmelsens enkelte dele. Jeg vil undersøge de objektive gerningsmomenter, der skal være tilstede for en anvendelse af bestemmelsen, såvel som de subjektive i form af den fornødne tilregnelser. I den forbindelse vil jeg tage udgangspunkt i forskellige strafferetlige teoretikere og sammenholde deres udlægninger af retstilstanden med retspraksis. Ydermere vil jeg undersøge forskellige grænseområder i relation til bestemmelsen, herunder betydningen af et samtykke til fareforvoldelse, muligheden for at straffe for undladelser, samt sammenstødsproblematikker i forhold til henholdsvis forsætlige og uagtsomme skadelikter.

Slutteligt vil jeg foretage en systematisk gennemgang af den undersøgte retspraksis, og forsøge at udlede tendenser og typesager i relation til anvendelsesområdet for straffelovens § 252, stk. 1. Dernæst vil jeg foretage en analyse af krysantembombesagen og cirkusdirektørsagen og slutteligt vil jeg sammenholde disse resultater med min analyse af bestemmelsen og dermed give et bud på, om en anvendelse af bestemmelsen i disse to sager kan betragtes som et nyt anvendelsesområde.

III Forarbejderne til straffelovens § 252, stk. 1

Ændringen af straffeloven i 1930 skete på baggrund af to betænkninger afgivet af straffelovskommissionen samt en betænkning afgivet af strafferetsprofessor Carl Torp. I det følgende vil jeg på baggrund af disse betænkninger redegøre for de forestillinger, som de enkelte kommissioner gjorde sig om bestemmelsen og dens anvendelsesområde. Den endelige vedtagelse af straffelovsændringen skete på baggrund af et lovforslag fremsat i 1929, men forud for dette tidspunkt havde der allerede været tre lovforslag om ændring af straffeloven. Disse lovforslags betydning for forståelsen af § 252, stk. 1 vil ligeledes blive behandlet.

Da jeg i det følgende vil lave en række sammenligninger med ordlyden af § 252, stk. 1, som den fremgår af den nugældende straffelov, citeres den her:

Med fængsel indtil 8 år straffes den, der for vindings skyld, af grov kådhed eller på lignende hensynsløs måde volder nærliggende fare for nogens liv eller førlighed.⁷

For at sondre mellem bestemmelsen, som den er affattet i den nuværende lov, og de i betænkningerne foreslåede bestemmelser, vil jeg for overblikkets skyld i denne afhandling henviser til

⁶Evald s. 210.

⁷LBK nr. 873 af 09/07/2015 § 252.

den nugældende bestemmelse på følgende måde: *STRFL* § 252. De tidligere foreslåede bestemmelser vedr. forsætlig fareforvoldelse vil blive angivet med det paragrafnummer, de har i de enkelte betænkninger.

A Kommisionsbetænkninger

De første spor af en bestemmelse om straf for forsætlig fareforvoldelse findes i kommissionsbetænkning 515/1912 (i det følgende omtalt som U1). Straffeloven af 1866 indeholdte ingen generelle regler om straf for fareforvoldelse, men det fremgår bl.a. af de følgende betænkninger, at sådanne regler var blevet nødvendige på baggrund af et almindligt rejst krav om at kunne straffe ved forvoldelse af fare for personers liv eller helbred.⁸

1912-kommissionen havde til formål at foretage et gennemsyn af den almindelige borgerlige straffelovgivning samt at udarbejde et udkast til nye bestemmelser i straffeloven. Denne betæknings relevans for den senere udfærdigelse af *STRFL* § 252 vil blive gennemgået i det følgende.

1 Betænkning 515/1912

Det kan hurtigt konstateres, at U1 ikke indeholder noget forslag til en selvstændig bestemmelse om forsætlig fareforvoldelse, men betænkningen behandler dog bestemmelser, der vedrører fare i forskellige sammenhænge. Den bestemmelse, der kommer tættest på en generel regel om fareforvoldelse, er § 248. Denne bestemmelse skal ses i tilknytning til § 247, som § 248 direkte henviser til. Begge bestemmelser findes i kapitlet om forbrydelser mod liv og legeme. § 248 har følgende ordlyd:

”Begaar nogen forsætlig en anden Forbrydelse end den i § 247 nævnte under saadanne Omstændigheder, at ham bevidst en andens Liv eller Helbred derved udsættes for Fare, straffes han, for saa vidt særlig Bestemmelse herom ikke er givet, efter Reglerne i § 247 [...]”.⁹

Sammenlignes § 248 med *STRFL* § 252 er der flere lighedstræk. For det første skal der være tale om, at en person udsættes for fare for dennes *liv eller helbred*, hvilket ligger tæt op af den nuværende formulering om *liv og førlighed*. Dernæst fremgår det direkte af bestemmelsen, at der skal foreligge forsæt til fareforvoldelsen.

Det fremgår imidlertid af U1, at formålet med bestemmelsen er at overføre principperne fra § 247 til andre kapitler inden for straffeloven, eksempelvis berigelsesforbrydelser. Dette var ud fra et ønske om at kunne straffe hårdere på baggrund af den måde, hvorpå en forbrydelse var blevet udført. Betænkningen giver selv det eksempel, hvor en formueforbrydelse er blevet udført under sådanne omstændigheder, at det har udsat nogen for fare for deres liv eller helbred.¹⁰

⁸ *Betænkning 516/1917*, s. 211.

⁹ *Betænkning 515/1912*, s. 229. § 247 tager ifølge kommissionen sigte på ”livs- og helbredsfarlige Prisgivelse af hjælpeløse”. Bestemmelsen er således forløberen for den nuværende § 250. Bestemmelsens sanktionsdel er udeladt.

¹⁰ *Betænkning 515/1912*, s. 229.

En anden forudsætning for bestemmelsens anvendelse var, at en person havde begået en anden forbrydelse end omfattet af § 247. Dette anvendelsesområde er således på samme tid mere snævert og mere bredt defineret, end hvad der følger af STRFL § 252. Anvendelsesområdet er mere snævert afgrænset, da bestemmelsen forudsætter foretagelse af en strafbar handling, og ikke blot en handling, der har vist sig at udsætte en person for fare. På den anden side kan anvendelsesområdet også siges at være bredere afgrænset, da bestemmelsen efter ordlyden vil kunne finde anvendelse på alle typer af forbrydelser uanset deres grovhed, idet det eneste krav efter § 248 er, at der skal være tale om en strafbar handling. Ydermere skal der blot være opstået en fare, hvorved det således ikke er nødvendigt, som det er efter STRFL § 252, at faren er nærliggende.¹¹

Samlet set kan det konkluderes, at den foreslåede bestemmelse i § 248 har mange lighedstræk med STRFL § 252, men at der samtidigt er store forskelle bl.a. i forhold til anvendelsesområdet. Efter afgivelsen af betænkningen i 1912 valgte Justitsministeriet i 1914 at anmode strafferechtsprofessor Carl Torp om at udarbejde en betænkning over straffelovskommissionens forslag og komme med sine forslag til eventuelle ændringer (i det følgende omtalt som U2).¹² Betænkningen blev udgivet i 1917, og dens behandling af forsætlig fareforvoldelse vil blive gennemgået nedenfor.

2 Betænkning 516/917

Torp valgte i sin betænkning at inddrage §§ 247 og 248 fra U1, men i stedet for at have dem i to selvstændige bestemmelser, formulerede han dem i en samlet bestemmelse, § 227. Denne bestemmelse har følgende ordlyd:

”Den, som hensætter en anden i hjælpeløs Tilstand eller forlader en under hans Varetægt staaende Person i saadan Tilstand eller hensynsløst forvolder nærliggende Fare for nogens Liv eller for grov Legemsbeskadigelse, straffes med Arbejdsfængsel i indtil 3 Aar. Under særdeles skærpende Omstændigheder, samt hvis Handlingen har medført Døden eller grov Legemsbeskadigelse, kan Straffen stige til Arbejdsfængsel i 6 Aar [...]”.¹³

Som det fremgår af ordlyden, er flere af STRFL § 252's karakteristika tilstede. Det fremgår således, at handlingen skal være forvoldt på en *hensynsløs* måde, og at der skal være forvoldt *nærliggende* fare for liv eller for grov legemsbeskadigelse.

I modsætning til § 248 i U1 fremgår det ikke af § 227, at en anvendelse af bestemmelsen forudsætter forsæt til fareforvoldelsen. Det fremgår dog af den foreslåede § 19 i U2 at *”For saa vidt ikke andet er bestemt, finder Straffebestemmelserne Anvendelse paa alle forsætlige Lovovertrædelser”*.¹⁴ Det må derfor antages, at også Torp krævede forsæt for bestemmelsens anvendelse.

Hvor kravet for bestemmelsens anvendelse i U1 var, at der var blevet begået en forbrydelse, er dette ikke tilfældet for § 227. Torp begrundede dette med, at det afgørende for om en person er

¹¹ Betænkning 515/1912, s. 229.

¹² Betænkning 516/1917.

¹³ Betænkning 516/1917, s. 211.

¹⁴ Betænkning 516/1917, s. 8.

blevet bragt i en farlig situation ikke skal afhænge af, om den begåede handling i sig selv kan straffes eller ej. Ved at fjerne denne betingelse har § 227 umiddelbart et langt bredere anvendelsesområde end bestemmelsen i U1. § 227 har imidlertid en strengere undergrænse i forbindelse med farevurderingen. Hvor det efter bestemmelsen i U1 var nok, at der var voldt fare for *helbredet*, indeholder § 227 et krav om, at der er voldt fare for *grov legemsbeskadigelse*. Derudover er det et krav, at den begåede handling kan karakteriseres som hensynsløs, samt af den forvoldte fare skal kunne anses for at have været nærliggende. Disse kriterier medfører således, at anvendelsesområdet for bestemmelsen begrænses.¹⁵

De af Torp foreslåede ændringer gav således bestemmelsen et noget andet anvendelsesområde, end den oprindeligt fremsatte bestemmelse om strafansvar for forsætlig fareforvoldelse. Efter udgivelsen af Carl Torps betænkning blev der imidlertid i år 1917 endnu engang nedsat en kommission til at udarbejde en betænkning om en fornyet straffelov (i det følgende omtalt som U3).¹⁶ Denne betænkningens betydning for STRFL § 252 vil ligeledes blive gennemgået i det følgende.

3 Betænkning 519/1923

Med U3 blev bestemmelsen om forsætlig fareforvoldelse fuldstændigt adskilt fra bestemmelsen om hensættelse af en person i hjælpeløs tilstand. Motiverne til bestemmelsen indledes med en konstatering af, at det er blevet nødvendigt med en selvstændig straffebestemmelse, der kriminaliserer visse handlinger, der er farlige for andre. Bestemmelsen findes i betænkningens § 229 og har følgende ordlyd:

”Med Hæfte eller med Fængsel indtil 4 Aar straffes den, der for Vindings Skyld, af grov Kaadhed eller paa lignende hensynsløs Maade volder nærliggende Fare for nogens Liv eller Førlighed”.¹⁷

Som det fremgår af bestemmelsens ordlyd, er den næsten identisk med STRFL § 252. Sammenlignet med § 227 i U2 har bestemmelsen udover hensynsløskriteriet fået tilføjet kriterierne om *vindings skyld* og *grov kådhed*. På samme måde som med indsættelsen af kravet om hensynsløshed i U2 var formålet hermed at begrænse anvendelsesområdet til visse situationer. Særligt i forhold til kriteriet *lignende hensynsløs måde* er det anført i motiverne, at formålet med denne formulering var at give domstolene mulighed for at ramme alle graverende tilfælde af fareforvoldelse.¹⁸

På samme måde som ved U2 fremgår det ikke direkte af bestemmelsen, om der kræves forsæt, men det fremgår klart af motiverne, at dette er tilfældet. Forsættet skal således dække udførelsen af den farevoldende handling samt bevidstheden om, at handlingen er farevoldende.¹⁹ Hvorvidt ændringen fra *grov legemsbeskadigelse* til *førlighed* er en begrænsning i anvendelsesområdet fremgår ikke af motiverne, men begge begreber må i hvert fald ses som en indskrænkning i forhold til det benyttede ord *helbred* i U1.

¹⁵ Betænkning 516/1917, s. 211.

¹⁶ Betænkning 519/1923.

¹⁷ Betænkning 519/1923, s. 72.

¹⁸ Betænkning 519/1923, sp. 348.

¹⁹ Betænkning 519/1923, sp. 348.

I modsætning til U2 er det i motiverne til U3 indskærpet, at bestemmelsen er tænkt anvendt som et supplement til bestemmelserne om uagtsomt manddrab og uagtsomt grov legemsbeskadigelse, hvilket må ses som en genintroduktion af de forestillinger, man havde gjort sig i U1 om bestemmelsens anvendelsesområde. Det fremgår desuden af motiverne, at § 229 vil kunne anvendes efter de almindelige regler om sammenstød.²⁰ De foretagne ændringer fra U2 til U3 vidner således om, at man på den ene side ønskede en bestemmelse, der kunne supplere andre straffebestemmelser, men på samme tid ikke ønskede, at bestemmelsens anvendelsesområde skulle blive for bredt.

Efter at have gennemgået tre kommissionsbehandlinger var straffeloven klar til at blive behandlet i Rigsdagen. Det skulle imidlertid tage fire forsøg før ændringen af straffeloven blev en realitet. De fremsatte lovforslags betydning for bestemmelsens anvendelsesområde vil blive gennemgået i det følgende.

B Lovforslag

På trods af at der skulle fire lovforslag til før en ændring af straffeloven blev vedtaget, bidrager Rigsdagens behandling heraf ikke med megen hjælp ved afgrænsningen af STRFL § 252's anvendelsesområde. Der findes således alene bemærkninger til bestemmelsen i det første af de fremsatte lovforslag.

”§251 [...] er en i dansk Ret ny Bestemmelse. Man er med Kommissionen enig i, at der er Trang til som Supplement til Reglerne om uagtsomt Manddrab og uagtsom grov Legemsbeskadigelse at have en saadan *almindelig Straffebestemmelse for visse Handlinger, der er farlige* for andres Liv eller Helbred”.²¹ (Udhævninger som anført i citat).

Som det kan ses af bemærkningerne, er der i høj grad tale om en videreførelse af motiverne fra U3. Dette støttes også af, at den foreslåede bestemmelse har den nøjagtigt samme ordlyd, som fulgte af betænkningen.²² Det er dog påfaldende, at bemærkningerne henviser til ”*liv og helbred*” og ikke ”*liv og førlighed*”, som det ellers fremgår af ordlyden til den foreslåede bestemmelse. Selvom dette kunne pege på en udvidelse af anvendelsesområdet, da helbred ifølge de just gennemgåede betænkninger må forstås bredere end førlighed, er dette næppe tilfældet, men må i stedet antages at bero på en lapsus. Dette støttes også af, at ordlyden af den foreslåede bestemmelse om straf for fareforvoldelse i de tre senere lovforslag indeholder ordet førlighed og ikke helbred.²³

Det må på baggrund af ovenstående konstateres, at bestemmelsen, på trods af dens nyskabende karakter, ikke fyldte meget i forbindelse med Rigsdagens vedtagelse af ændringerne af straffeloven. Som det fremgår af de tre betænkninger undergik bestemmelsen dog væsentlige forandringer fra dens oprindelige fremsættelse i 1912 til dens vedtagelse i 1930. Bestemmelsens karakter af at være en supplementbestemmelse har dog igennem alle betænkningerne været frem-

²⁰ Betænkning 519/1923, sp. 348.

²¹ Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, sp. 3385 (§ 251).

²² Rigsdagstidende 1924-25, tillæg A, sp. 3231 (§ 251).

²³ Rigsdagstidende 1927-28, tillæg A, sp. 5319 (§ 251), Rigsdagstidende 1928-29, tillæg A, sp. 2411 (§ 251) og Rigsdagstidende 1929-30, tillæg A, sp. 2338 (§ 250).

hævet, hvilket også var det Rigsdagen bemærkede ved behandlingen af det første lovforslag om ændring af straffeloven.

Hvor formålet med det dette kapitel har været at se nærmere på de betragtninger der ligger bag udformningen af STRFL § 252, vil jeg i det følgende kapitel foretage en nærmere analyse af bestemmelsens enkelte dele.

IV Analyse af straffelovens § 252, stk. 1

Som nævnt i indledningen har den sproglige udformning af STRFL § 252 været uændret siden dens indførelse med straffeloven af 1930, når bortses fra de omtalte ændringer i bestemmelsens strafferamme. Man kunne på den baggrund forledes til at tro, at der ikke længere er nogen tvivl om, i hvilke tilfælde bestemmelsen finder anvendelse. Som det fremgik af min gennemgang af forarbejderne, har der imidlertid været gjort mange forskellige tanker om bestemmelsen og dens anvendelsesområde, hvilket også har afspejlet sig i den måde, bestemmelsen har udviklet sig på de seneste 85 år. Formålet med det følgende kapitel er derfor at foretage en nærmere analyse af bestemmelsens enkelte betingelser.

En anvendelse af bestemmelsen forudsætter som udgangspunkt, at der er blevet foretaget en handling på en af de i bestemmelsen foreskrevne måder; for *vindings skyld*, af *grov kådhed* eller på *lignende hensynsløs måde*. Disse tre kriterier vil derfor blive analyseret i et forsøg på at klarlægge, hvilke typer af handlinger der som udgangspunkt falder inden for bestemmelsens anvendelsesområde. Dernæst vil begreberne "*nærliggende*", "*fare*" og "*liv eller førlighed*" blive analyseret for at fastlægge det nærmere indhold af disse betingelser. Efter gennemgangen af de objektive kriterier, vil jeg se nærmere på den nødvendige tilregnelser, som skal være tilstede for at straffe en gerningsmand efter bestemmelsen. Slutteligt vil jeg foretage en analyse af sanktionsbestemmelsen, med henblik på de lovændringer der har været foretaget, og deres betydning for bestemmelsens anvendelsesområde.

A De objektive betingelser

Det fremgår af STRFL § 252, at en person straffes for at have forvoldt fare, såfremt dette er sket for *vindings skyld*, af *grov kådhed* eller på *lignende hensynsløs måde*. Det kan i første omgang overvejes, om hver af de tre opregnede kriterier har et selvstændigt indhold, eller om der i højere grad er tale om en mere objektiv vurdering af, om en handling kan siges at være hensynsløs eller ej.

En undersøgelse af forarbejderne giver ikke noget entydigt svar herpå. Som anført ovenfor var der i U1 ikke noget krav om, at den begåede handling skulle kunne betragtes som værende hensynsløs. Her var det afgørende alene, om der var voldt fare for nogens liv eller helbred, og at dette var sket i forbindelse med en lovovertrædelse. Det blev dog anført, at man bl.a. forestillede sig bestemmelsen blive anvendt ved berigelsesforbrydelser, hvilket kunne tænkes at være baggrunden for, at kriteriet om vindings skyld senere blev selvstændigt udsondret.²⁴

²⁴ Betænkning 515/1912, s. 229.

I U2 indførte Torp et hensynsløskriterie i det han anførte, at det afgørende måtte være om faren var forvoldt ved hensynsløs fremfærd.²⁵ Ifølge denne definition må man, i hvert fald teoretisk, kunne forestille sig en handling, der har medført en nærliggende fare, der er foretaget for vindings skyld, men uden at den har været foretaget på en i strid med STRFL § 252 hensynsløs måde. En fareforvoldelse foretaget for vindings skyld vil således ikke være nok i sig selv, den skal samtidigt kunne karakteriseres som hensynsløs, førend bestemmelsen finder anvendelse.

I U3 blev de tre kriterier selvstændigt opregnet og forarbejderne indeholder også visse bemærkninger om deres indbyrdes relation. Det fremgår bl.a., at der er ”opstillet visse begrænsninger med hensyn til måden, hvorpå faren er fremkaldt”, og at der ved udtrykket *lignende hensynsløs måde* er ”givet domstolene adgang til at ramme alle graverende tilfælde”.²⁶ Disse bemærkninger kan vel på den ene side læses sådan, at hvert af de opregnede kriterier har et selvstændigt indhold og finder anvendelse på forskellige typer af handlinger, hvorefter kriteriet om *lignende hensynsløs måde* finder anvendelse på de forhold som falder uden for de to øvrige kriterier. På den anden side kan bemærkningerne også læses sådan, at handlinger foretaget for vinding skyld og af grov kådhed bliver den målestok, som en handlings hensynsløse karakter skal bedømmes efter.

Spørgsmålet om hvorvidt kriterierne skal behandles selvstændigt, ses ikke særskilt problematiseret i teorien, men der findes dog enkelte bemærkninger om forholdet mellem de tre kriterier. Hurwitz anfører således, at den fareforvoldende handling skal være foretaget på en hensynsløs måde, og kriterierne om *vindings skyld* og *grov kådhed* nævnes som eksempler herpå.²⁷ Kommenteret straffelov behandler kriterierne hver for sig, men anfører i øvrigt i tråd med Hurwitz, at de to øvrige kriterier har karakter af eksempler på hensynsløs fremfærd.²⁸ Begge opfattelser er således udtryk for en generel hensynsløsfvejning med afsæt i de to øvrige kriterier.

Waaben foretager også en selvstændig behandling af kriterierne og anfører i den forbindelse følgende om kriteriet *lignende hensynsløs måde* at ”Det ville formentlig have været bedre at skrive ”anden” i stedet for ”lignende”, og således opfattes § 252 sikkert også i praksis”.²⁹ Dette citat støtter i højere grad en anvendelse af hensynsløskriteriet, der i mindre grad tager afsæt i de to øvrige kriterier, men i stedet skal finde anvendelse på områder der ikke allerede er omfattet af kriterierne om vindings skyld og grov kådhed.

Formålet med de følgende afsnit er således at analysere indholdet og anvendelsesområdet for de enkelte kriterier for at konkludere, hvorvidt de har en selvstændig betydning for bestemmelsens anvendelsesområde.

1 Vindings skyld

Kriteriet, hvorefter en handling skal være foretaget for vindings skyld, findes første gang omtalt i motiverne til U3. Som nævnt ovenfor blev det dog allerede i U1 antaget, at STRFL § 252 ville

²⁵ Betænkning 516/1917, s. 212.

²⁶ Betænkning 519/1923, sp. 348.

²⁷ Hurwitz, s. 244.

²⁸ Greve m.fl., s. 409.

²⁹ Waaben, s. 40.

komme til anvendelse i forbindelse med berigelseskriminalitet, hvor der kunne være behov for en strengere straf på grund af den måde, hvorpå forbrydelsen var blevet udført. Baggrunden for at indføre et selvstændigt kriterie om vinding i bestemmelsen kunne derfor skyldes, at straffelovskommissionen forestillede sig, at netop denne type af sager ville blive en del af bestemmelsens kerneområde. U3 indeholder imidlertid ikke umiddelbart en videreførelse af disse tanker, men giver derimod følgende eksempel på, hvornår en handling kan være foretaget for vindings skyld:

”Naar det herunder er nævnt, at der er handlet for Vindings Skyld, er herved bl.a. tænkt paa et saadant Tilfælde, at en Person af utidig Sparsommelighed f. Eks. anvender raadne Brædder til et Stillads, der skal benyttes af andre, eller undlader paakrævet Eftersyn eller Vedligeholdelse af et Maskinanlæg”.³⁰

Hvorvidt dette eksempel er et udtryk for den forestilling, som kommissionen havde om bestemmelsens anvendelsesområde, er uvis, men i praksis har denne antagelse i hvert fald ikke haft meget for sig. I de mere end 100 trykte afgørelser der vedrører STRFL § 252, som jeg har undersøgt, er der alene tre domme, hvor tiltalen klart er procederet på vindings kriteriet. Hvor en af disse afgørelser er i forlængelse med eksemplet fra U3, og en anden afgørelse udtrykker den retstilstand, der formentlig var tiltænkt efter U1, illustrerer den sidste dom et helt tredje område.

VLT 1936.1: En muremester var tiltalt for vindings skyld at have voldt nærliggende fare for nogens liv og førlighed ved i forbindelse med en udgravning ikke at have benyttet forsvareligt afstivningsmateriale. Udgravningen var som følge heraf styrtet sammen, og to personer var kommet til skade. Retten fastslog imidlertid, at T manglede det fornødne forsæt til fareforvoldelsen. T havde således ikke forsøgt at spare penge ved brug af det valgte afstivningsmateriale, men havde blot været uvidende om faren ved at benytte dette.

U 1974.127 H: T var tiltalt efter STRFL § 252 for under et indbrud hos A for vindings skyld at have affyret to skud gennem soveværelset, hvor A's kone befandt sig, hvorved han havde voldt nærliggende fare for hendes liv og førlighed. T blev straffet for røveriet såvel som fareforvoldelsen.

TfK 2013.894: T1 og T2 var efter en eksplosion, hvor to personer omkom, tiltalt for overtrædelse af STRFL § 252 for at have opbevaret en række kemikalier, som blev brugt til produktion af kanonslag, samt for at have produceret og opbevaret disse. T1 og T2 tilstod begge at have medvirket til overtrædelse af bestemmelsen, idet de erkendte at have tilsigtet en økonomisk vinding herved.

På trods af den meget sparsomme retspraksis med relation til vindingskriteriet, kan det konstateres, at kriteriet har et selvstændigt anvendelsesområde. Selvom sagerne vedrører vidt forskellige typer af handlinger, vedrører de alle berigelse i større eller mindre grad, hvorfor de falder ind under netop dette kriterie.

Et spørgsmål i relation til kriteriets anvendelsesområde er, hvorvidt der er en undergrænse i forhold til den berigelse, der skal være forsøgt opnået ved den foretagne handling. I 1936-

³⁰ Betænkning 519/1923, sp. 348.

afgørelsen fremhæves det, at frifindelsen beror på, at T ikke havde forsæt til at handle for vindings skyld. Det fremgår ikke af dommen, hvor stor en besparelse T havde haft ved at benytte de utilstrækkelige materialer, men dommen kan vel læses sådan, at det afgørende alene var, om han havde forsæt til vinding eller ej. I 1974-afgørelsen var det alene kriteriet om vinding, der var procederet på fra anklagemyndighedens side, og der ses heller ikke her at have være taget hensyn til, hvor stort et udbytte T havde ved forbrydelsen. I 2013-afgørelsen påberåbte anklagemyndigheden sig alle tre kriterier for overtrædelse af bestemmelsen, men af rettens begrundelse fremgår det klart, at det afgørende var, at de tiltalte havde handlet for vindings skyld, og de blev kun fundet skyldig efter anklageskriftet i dette omfang. Det må dog pointeres, at sagen var en tilståelsessag, hvorfor rettens prøvelse, af om kriteriet var opfyldt, nok har været begrænset.

På baggrund af det i dette afsnit anførte må det konkluderes, at kriteriet om vindings skyld angiver et selvstændigt anvendelsesområde for STRFL § 252, og at kriteriet formentlig kan finde anvendelse på alle handlinger foretaget for vindings skyld uanset størrelsen af berigelsen. Dette støttes i øvrigt af, hvad der gælder på området for berigelsesforbrydelser.³¹ Den begrænsede mængde af retspraksis med relation til kriteriet om vindings skyld må dog samtidigt kunne tages til indtægt for, at bestemmelsen formentlig har fået et andet anvendelsesområde, end det var tilsigtet ved dens indførsel i 1930.

2 Grov kådhed

Kriteriet om grov kådhed findes også nævnt første gang i U3. I modsætning til kriteriet om handlinger begået for vindings skyld er der dog ingen nærmere definition eller eksempler på, hvordan kriteriet skal forstås eller anvendes, og der findes heller ikke bemærkninger i hverken U1 eller U2, der kan begrunde indførslen af netop dette kriterie.

Begrebet er imidlertid blevet behandlet i teorien. Ved kådhed forstås en handlemåde der er foretaget ved "*letsindighed eller tankeløshed*" eller som har karakter af "*leg, spøg eller drillerier*".³² For at kriteriet finder anvendelse, må handlingen dog være foretaget af *grov kådhed*, hvilket kræver en vis overskridelse af grænsen for, hvad der kan rummes inden for tilladelige drillerier m.m.³³ Selvom man på baggrund af disse udsagn kan få det indtryk, at kriteriet er tiltænkt anvendelse på mildere former for fareforvoldelse, er det ikke alene sådan, kriteriet er blevet behandlet i retspraksis, og i modsætning til vindingskriteriet er kriteriet om grov kådhed blevet anvendt i en lang række sager af meget forskelligartet indhold. Anvendelsesområdet for handlinger foretaget af grov kådhed kan illustreres ved følgende retspraksis.

U 1969.970/1 V: T var fører af et luftfartøj og fløj i strid med lovgivningen i en meget lav højde ind over et hjemmeværnsområde, hvorved han bl.a. ramte nogle træer, samt to personer der omkom. Endvidere måtte en række personer, der deltog i en hjemmeværnsøvelse, kaste sig til jorden for at undgå at blive ramt.

³¹ Greve m.fl., s. 507 ff.

³² Krabbe, s. 576 og Vestergaard, s. 24.

³³ Waaben, s. 40.

U 1971.219/1 Ø: T havde i en afstand af 4-5 m fra en varevogn, der kørte i 1. gear, kastet med et bil-startanker med en vægt på 3,5 kg, hvorved bagruden i varevognen var blevet slået i stykker og havde spredt glaskår ind i varevognen til fare for passagerene i bilen.

U 1975.1101/2 V: T havde i strid med lovgivningen overladt styringen af sin speedbåd til sin 11-årige dreng. Sønnen mistede imidlertid kontrollen over speedbåden, hvorved de påsejlede en træbåd som begyndte at tage vand ind, mens speedbåden kængrede og sank, hvorved alle de implicerede blev udsat for fare.

U 2000.1273/2 Ø: T havde i forbindelse med afholdelse af Sankt Hans i en større menneskemængde, uden forinden at have fået politiets tilladelse, antændt en fyrværkeriraket der eksploderede og derved udsatte de tilstedeværende for en nærliggende fare for tab af liv eller førlighed.

U 2014.2947 V: T havde i forbindelse med en fodboldkamp kastet en ølflaske fra en afstand på 15-20 m over et hegn mod en række fans fra det modsatte hold. Ølflasken ramte A på brystet, hvorefter den knustes mod jorden. T blev dømt efter STRFL § 252.

Kriteriet er også i flere tilfælde blevet anvendt i forbindelse med sager, der involverer motorkøretøjer.

U 1965.158 V: T, der var fører af et motorkøretøj, forsøgte at komme i kontakt med to gående kvinder, A og B, ved at køre op bag ved dem i den modsatte side af kørselsretningen for derefter at bremse op lige bag ved dem. T's fod gled imidlertid på bremsepedalen, hvorved han påkørte de to kvinder.

U 1975.695/1 Ø: T havde med en hastighed på 40-50 km/t flere gange kørt skråt op på et fortov for at forskrække to fodgængere, som derved så sig nødsaget til at springe til siden for at undgå at blive ramt.

U 1978.425 Ø: T, der var beruset, trak under sin hustrus kørsel, uden at give hende noget varsel, i håndbremsen. Herved mistede hun herredømmet over bilen, der kørte med 60 km/t, hvorved bilen ramte et rækværk mellem et fortov og en ridesti.

U 2003.2421 Ø: T havde efter samtykke fra A kørt med denne på taget af sin bil på offentligvej med en hastighed på op til 50 km/t.

Endvidere er kriteriet blevet anvendt i en række sager, der involverer våben.

U 1980.642 V: T1 og T2 havde skiftevis affyret skud med et luftgevær fra et vindue i en beboelsesejendom mod fodgængere på den anden side af gaden, hvorved personerne A-E blev ramt på henholdsvis arme, ben og i nakken.

U 1980.1081 Ø: T1 og T2 havde fra et vindue i en beboelsesejendom med to luftpistoler affyret i omegnen af 300 haglskud mod bl.a. to personbiler samt førerne af disse, da de trådte ud af bilerne.

U 1983.933/2 V: T havde medbragt et militært kanonslag til en gymnasiefest, som han antændte og kastede ind blandt en gruppe dansende, hvorved A fik sprunget en trommehinde og pådrog sig skader på den ene hånd.

Som dette udpluk af retspraksis viser, er kriteriet om grov kådhed blevet anvendt i en lang række sager, hvor de fareforvoldende handlinger er af meget forskellig karakter. Sammenlignes disse domme med kriteriet om vindings skyld, fremgår det dog klart, at der er tale om helt andre typer af sager, hvilket kan tages til indtægt for, at kriteriet om grov kådhed også har et selvstændigt anvendelsesområde.

Fælles for samtlige af de netop gennemgåede afgørelser er imidlertid, at der både er blevet nedlagt påstand om overtrædelse af STRFL § 252 efter kriteriet om grov kådhed, men også efter kriteriet om *lignende hensynsløs måde*. Der er således et stort sammenfald mellem de sager, der falder under kriteriet om *grov kådhed* og *lignende hensynsløs måde*.

Der findes imidlertid også eksempler på sager, hvor der på trods af at tiltalen er sket efter begge kriterier, alene bliver lagt vægt på kriteriet om grov kådhed fra domstolens side.

U 1980.755 B: Tre tiltalte havde efter fælles aftale valgt at lade deres urin i en benzintank på et luftfartøj, der stod på en flyveplads, uden at gøre nogen opmærksom herpå. Dette medførte, at fartøjet fik motorstop under den følgende flyvning, hvorved piloten måtte nødlande. Flyet blev totalhavareret, og piloten pådrog sig livstruende skader. Byretten udtalte i den forbindelse: "*Retten finder, at de tiltalte ikke kan have været uvidende om, at deres handling, der anses for foretaget i grov kådhed, måtte volde nærliggende fare for andres liv og førlighed*".³⁴

U 1983.933/2 V: Efter anklageskriftet var T tiltalt for overtrædelse af STRFL § 252 ved af "*grov kådhed eller på lignende hensynsløs måde at have voldt nærliggende fare for nogens liv eller førlighed [...]*". Landsretten fandt imidlertid at "*tiltalte ved i kådhed at have antændt kanonslaget har overtrådt straffelovens § 252 som i anklageskriftet beskrevet*".³⁵

Det må på baggrund af ovenstående konkluderes, at det er svært klart at definere grænserne for, hvornår en handling kan siges at falde inden for kriteriet *grov kådhed*, men at kriteriet finder anvendelse på en lang række forskelligartede situationer. På baggrund af den gennemgåede praksis, må det dog også konstateres, at der er et stort overlap mellem handlinger foretaget af *grov kådhed* og på *lignende hensynsløs måde*. Dog kan dommene U 1980.755 B og U 1983.933/2 V tages til indtægt for, at kriteriet muligvis har et begrænset selvstændigt anvendelsesområde.

3 *Lignende hensynsløs måde:*

Det sidste af de tre kriterier er sprogligt det klart mest elastiske. Som nævnt ovenfor fremgår det af motiverne til U3, at på *lignende hensynsløs måde* er formuleret sådan for at give domstolene en mulighed for at ramme alle graverende tilfælde af fareforvoldende handlinger.³⁶ Dom-

³⁴ U 1980.755 B, s. 756.

³⁵ U 1983.933/2 V, s. 934.

³⁶ *Betænkning 519/1923*, sp. 348.

stolene har i retspraksis fulgt denne udtalelse, og kriteriet er blevet anvendt på et bredt udsnit af fareforvoldende handlinger. Som nævnt ovenfor, er der et stort overlap mellem de tilfælde, der er omfattet af kriterierne om grov kådhed og lignende hensynsløs måde. Dette støtter den fremsatte teori om, at der ved anvendelsen af kriteriet *lignende hensynsløs måde* tages afsæt i de to øvrige kriterier. Dette kan i hvert fald siges at være tilfældet for kriteriet om grov kådhed, mens det er mere tvivlsomt om det også er tilfældet for vindingskriteriet.

Der er dog en række af sager, hvor der alene er procederet på, at handlingen må anses for at være foretaget på en hensynsløs måde. Fælles for disse afgørelser er, at de vedrører alvorlige handlinger bl.a. dødbringende skud rettet mod personer, eller motorkørsel hvorved personer er kommet alvorligt til skade eller har været i stor fare for at komme det.³⁷ Man kunne derfor få den tanke, at kriteriet *lignende hensynsløs måde*, udover at finde anvendelse på sager som også hører ind under grov kådhed, har et selvstændigt anvendelsesområde for fareforvoldende handlinger af mere alvorlig karakter.

Selvom det i forhold til den sproglige afgrænsning af begrebet grov kådhed kan anføres, at det ville være meningsfuldt at reservere mere alvorlige handlinger til kriteriet om *lignende hensynsløs måde*, og selvom der kan anføres retspraksis til støtte for dette synspunkt, har anklagemyndigheden og domstolenes anvendelse af kriterierne imidlertid ikke været konsekvent nok til, at denne sondring kan siges at være gældende ret. Der er således flere eksempler på meget grove tilfælde af fareforvoldelse, hvor der både henvises til kriteriet om *grov kådhed* og *lignende hensynsløs måde*.

U 1978.34 H: T var tiltalt for bl.a. dobbelt manddrab og STRFL § 252 ved at have indfundet sig i en butik og truet ejeren og andre tilstedeværende med et haglgevær, og i den forbindelse bl.a. skudt ud af en åben butiksdør og ramt to cykellister og herved udsat dem for fare, samt skudt i retning mod et vindue i en genboejendom, hvor flere personer havde taget opstilling. For begge disse forhold var T tiltalt for at have handlet af grov kådhed eller på lignende hensynsløs måde.³⁸

Det må på baggrund af det ovenstående konkluderes, at kriteriet *lignende hensynsløs måde* næppe har et selvstændigt anvendelsesområde, men at det i stedet som udgangspunkt finder anvendelse på de samme sagstyper som kriteriet om grov kådhed. Dette overlap ses dog ikke at være tilstede i forhold til handlinger foretaget for vindings skyld.

4 Individuelle kriterier eller samlet vurdering

Som den ovenstående gennemgang af de tre kriterier illustrerer, er det ikke muligt positivt at opregne de fareforvoldende handlinger, der falder inden for de enkelte kriterier. Endvidere må det konstateres, at hvor der i forhold til vindingskriteriet ses at være et selvstændigt anvendelsesområde, er det tvivlsomt om det samme er tilfældet for kriterierne om *grov kådhed* og *lignende hensynsløs måde*. En forklaring på, at der ikke ses nogen klar afgrænsning mellem kriterierne kan være, at det ikke har betydning for bestemmelsens anvendelse eller den ønskede straf, om det er det ene eller det andet kriterie, der er opfyldt, så længe den foretagne handling

³⁷ Jf. U 1965.340/1 V, U 1967.749 Ø, U 1972.820/2 Ø, U 1975.326 Ø, U 1976.872/2 H, U 1998.1254 Ø, og U 2008.251 Ø.

³⁸ Jf. i øvrigt U 1998.1609 Ø, U 2006.1155 H, U 2006.1595 Ø og U 2014.2617 Ø.

opfylder blot et af dem, hvilket i sig selv kan støtte teorien om en generel hensynsløsafvejning med afsæt i kriterierne om *vindings skyld* og *grov kådhed*.

Når man ser på det begrænsede antal sager som er blevet anlagt på baggrund af vindingskriteriet, og det samtidigt kan konstateres, at kriterierne *grov kådhed* og *lignende hensynsløs måde* er stort set sammenfaldende, kan det overvejes, om de selvstændige kriterier overhovedet har haft en reel indflydelse på STRFL § 252's anvendelsesområde, eller om bestemmelsen havde været anvendt på tilnærmelsesvis samme måde, såfremt man havde bibeholdt U2's formulering om at straffe fareforvoldende handlinger foretaget ved *hensynsløs fremfærd*.

Selvom det er umuligt at give et reelt svar på denne hypotetiske situation, er det min påstand, at kriterierne, på trods af de ikke har et klart afgrænset anvendelsesområde, har haft betydning for den målestok, der bliver anvendt, når domstolene skal tage stilling til, om en handling falder inden for bestemmelsens anvendelsesområde. Dette har særligt manifesteret sig i forhold til vindingskriteriet, hvor bestemmelsen er blevet anvendt i tilfælde, som formentlig ikke havde været ligeså nærliggende, hvis STRFL § 252 ikke havde indeholdt netop dette kriterie.

Det samme mener jeg, er tilfældet i forhold til kriteriet *grov kådhed*. Selvom udsondringen fra kriteriet om *lignende hensynsløs måde* her er langt fra ligeså tydelig som for vindingskriteriet, mener jeg, at bundgrænsen for, hvornår domstolene har kendt et forhold for hensynsløst, er blevet sat lavere i kraft af, at bestemmelsen indeholder dette kriterie, der ifølge dets sproglige udlægning netop har til formål at tage højde for de tilfælde, der er gået over grænsen for, hvad der kan rummes inden for leg og drillerier. Selvom domstolene således formentlig foretager en mere objektiv hensynsløs afvejning, har de enkelte kriterier på hver deres måde haft indflydelse på denne afvejning.

Udover at STRFL § 252 stiller visse krav til den begåede handlingens hensynsløshed, indeholder den også et krav om, at der herved skal være voldt nærliggende fare for nogens liv eller førlighed. Jeg vil derfor i de følgende afsnit analysere, hvad der nærmere ligger i disse begreber. På trods af at jeg har forsøgt at behandle de enkelte begreber hver for sig, må det dog fastholdes, at der er et vist sammenspil mellem dem.

5 Nærliggende

STRFL § 252 forudsætter, at en person er blevet udsat for en *nærliggende* fare for at kunne finde anvendelse. Som nævnt ovenfor blev denne begrænsning indsat i bestemmelsen ved udformningen af U2 for at indskrænke bestemmelsens anvendelsesområde, men de senere forarbejder behandler ikke betingelsen nærmere. Spørgsmålet er imidlertid blevet behandlet i teorien.

I kommenteret straffelov anfører forfatterne, at *nærliggende* kan forstås som en vurdering af, hvor stor sandsynligheden er for følgens indtræden, men at betingelsen også kan forstås således, at en vis risiko skal være åbenbar.³⁹ Det virker oplagt, at nærliggende må skulle forstås som en vurdering af sandsynligheden for følgens indtræden, da der netop er tale om en objektiv gerningsbetingelse, der skal fastslå rækkevidden af de handlinger, der falder ind under bestem-

³⁹ Greve m.fl., s. 409.

melsens anvendelsesområde. Lægges der derimod vægt på, at en risiko skal være åbenbar, får betingelsen subjektiv karakter og bliver dermed en del af den afvejning, der skal foretages, for at fastslå om T har den fornødne tilregnelser. For at betingelsen kan indskrænke bestemmelsens anvendelsesområde som anført i forarbejderne, er vurderingen således nødt til at blive foretaget på objektivt grundlag.

En gennemgang af retspraksis giver imidlertid ikke nogen nærmere afklaring af, hvorvidt domstolene går ind og bedømmer sandsynligheden for, at en fare indtræder eller ej. Tværtimod må det konstateres, at den enkelte dommers personlige skøn over sandsynligheden for farens indtræden nok har større betydning.

U 1998.427 H: T havde placeret en tromlerevolver med 1 patron i kammeret foran A med ordene *"Vil du eller skal jeg?"*, hvorefter A havde sat revolveren mod sin egen tinding og trykket på aftrækkeren, hvorved han afgik ved døden. Flertallet fandt, at T herved havde udsat A for en nærliggende fare. Mindretallet fandt derimod ikke at *"[...] muligheden for, at A ville trykke på aftrækkeren efter at have modtaget revolveren fra tiltalte, fremstod som så nærliggende, at der er grundlag for at anse tiltalte for skyldig i overtrædelse af straffelovens § 252"*.⁴⁰

På trods af at der er tale om en objektiv gerningsbetingelse, ses det både i praksis og anden teori, at der i vurderingen af, om en fare er nærliggende, også inddrages subjektive omstændigheder. Waaben anfører således, at der ved ordet nærliggende skal forstås en fare som er åbenbar og indebærer en væsentlig risiko.⁴¹ Ifølge Waabens definition er der således tale om et kvalificeret farekrav, idet der må være tale om en vis alvor, førend faren kan siges at være nærliggende, men samtidigt skal denne være åbenbar. Ved denne vurdering sker der således en sammenblanding af objektive og subjektive omstændigheder, idet faren på den ene side objektivt skal være alvorlig nok, men på den anden side også skal være åbenbar for T, hvilket er en subjektiv vurdering. Forholdet mellem den objektive og subjektive bedømmelse er ikke nærmere omtalt af Waaben, og en gennemgang af retspraksis giver heller ikke noget entydigt svar på denne afvejning.

U 1966.502 Ø: T havde affyret revolvereskud efter en forbipasserende taxa, hvorved to skud ramte bilen. T udtalte: *"Det var ikke hans hensigt at dræbe nogen eller overhovedet at gøre skade, og først bagefter blev han klar over handlingens farlighed"*.⁴²

U 1971.520/2 V: T1 og T2 havde affyret skud med riffel mod to tyve, der flygtede i en bil. T1 og T2 forsøgte at punktere bilens dæk, men ramte alene bilens bagklap, hvor en af de to tyve havde gemt sig. Anklagemyndigheden havde for landsretten lagt til grund, at ingen af de tiltalte var klar over, at der befandt sig en person i bagagerummet. Landsretten udtalte i den forbindelse: *"Efter de tiltaltes forklaringer, som i det hele vil være at lægge til grund, har de tiltalte begge regnet med, at de uden risiko for føreren kunne handle som sket"*.⁴³

⁴⁰ U 1998.427 H, s. 429.

⁴¹ Waaben, s. 39.

⁴² U 1966.502 Ø, s. 503.

⁴³ U 1971.520/2 V, s. 523.

Fælles for de to afgørelser er således, at de tiltalte i begge sager ikke anså handlingernes farlighed for at være nærliggende i udførelsesøjeblikket, mens handlingerne i begge sager kan siges at have udgjort en vis objektiv risiko. Resultatet i de to sager blev dog forskellige. I 1966-afgørelsen var det ikke afgørende, at T først efter at have udført handlingen blev klar over dens farlighed, mens det i 1971-afgørelsen blev tillagt vægt, at T1 og T2 ikke mente, at der var tale om en farlig situation. På trods af de divergerende konklusioner i disse domme synes tendensen dog generelt at være, at tiltaltes opfattelse af faren tillægges mindre betydning særligt i de tilfælde, hvor der er forekommet grov legemsbeskadigelse.

U 1980.755 B: I den ovenfor omtalte sag om tre tiltaltes vandladning i et flys benzintank med den følge, at flyet fik motorstop ved den følgende flyvning og piloten pådrog sig alvorlige kvæstelser, udtalte retten følgende: *"Retten finder, at de tiltalte ikke kan have været uvidende om, at deres handling, der anses for foretaget i grov kådhed, måtte volde nærliggende fare for andres liv og førlighed"*.⁴⁴

U 2007.26 Ø: T havde foran en række venner afmonteret en pistol. Han konstaterede, at en patron sad fast i kammeret og under et forsøg på at få den ud, gik pistolen af på en uoplyst måde, hvorved F blev ramt i hovedet. Landsretten udtalte i den forbindelse: *"Tiltalte findes ved at have håndteret pistolen under de givne omstændigheder på hensynsløs måde at have voldt nærliggende fare for nogens liv eller førlighed. Tiltalte må have indset dette, [...]"*.⁴⁵

I kraft af ovenstående er det svært at komme med nogen generel konklusion på, hvornår en fares indtræden er så nærliggende, at STRFL § 252 kan finde anvendelse. Det må dog kunne konkluderes, at vurderingen bør lægge vægt på handlingens objektive omstændigheder, selvom det må anerkendes, at tiltaltes subjektive oplevelse af, om faren er nærliggende, tillægges betydning i teori og praksis.

6 Fare

Det kan overvejes, om en anvendelse af STRFL § 252 kræver, at der konkret har været personer til stede, som er blevet udsat for en nærliggende fare for liv eller førlighed, eller om det er tilstrækkeligt, at nogen kunne være blevet udsat for fare ved den udførte handling såfremt de havde været tilstede. Spørgsmålet er således om STRFL § 252 har karakter af et konkret eller et abstrakt faredelikt.

U 1993.1025 H: T var i landsretten blevet kendt skyldig i forsøg på manddrab og tre tilfælde af overtrædelse af STRFL § 252 i forbindelse med affyring af en maskinpistol mod henholdsvis en legeplads, en cafe og en lejlighed. T påstod frifindelse for de tre forhold af § 252, under henvisning til, at der ikke havde været personer til stede ved skyderierne, hvorfor T ikke mente, at bestemmelsen kunne finde anvendelse. Anklagemyndigheden påstod imidlertid, at affyring af skud i bymæssige områder, som var tilfældet i den pågældende sag, var tilstrækkeligt til at bestemmelsen fandt anvendelse, da det alene var et krav at *"der voldes nærliggende fare for personer, som »måtte befinde sig« i nærheden af skudretningen"*.⁴⁶ Højesteret kendte T skyldig for tilfældet vedrørende affyring mod caféen, da der

⁴⁴ U 1980.755 B, s. 756.

⁴⁵ U 2007.26 Ø, s. 27.

⁴⁶ U 1993.1025 H, s. 1027.

havde opholdt sig mennesker derinde, men frifandt i de to andre tilfælde, da der ikke havde været personer til stede.

Det kan således konstateres, at STRFL § 252 har karakter af et konkret faredelikt, og en anvendelse således kræver, at der har været personer til stede, der er blevet udsat for fare. Det er dog ikke nødvendigt, at man positivt kan opregne præcist hvem, der har været udsat for fare ved en given handling.

U 1998.1609 Ø: T havde afsikret en håndgranat, mens han løb efter nogle personer på en gade, hvorefter han kastede granaten ind gennem en butiksrude, hvor den eksploderede og sendte metalfragmenter og glasstumper mod D samt yderligere 5-6 uidentificerede personer. Retten fandt T skyldig i overtrædelse af STRFL § 252 i henhold til anklageskriftet, der angik både D og de uidentificerede personer.

7 Liv eller førlighed

En anvendelse af STRFL § 252 forudsætter slutteligt, at der er voldt fare for nogens *liv eller førlighed*. Betingelsen, om at der skal have været forvoldt fare for personskade, har været udformet forskelligt i de enkelte betænkninger, men fælles for dem alle har været, at fare for liv i alle tre tilfælde har været omfattet. Mens det var ”*liv og helbred*” i U1 og ”*liv og grov legemsbeskadigelse*” i U2, blev det U3’s formulering om *liv og førlighed*, der endte med at blive en del af bestemmelsen. Som nævnt tidligere havde den sproglige ændring fra *helbred* til *grov legemsbeskadigelse* til formål at begrænse anvendelsesområdet for bestemmelsen. Hvorvidt ændringen fra *grov legemsbeskadigelse* til *førlighed* ligeledes skal betragtes som en begrænsning af anvendelsesområdet er derimod ikke omtalt i forarbejderne. Spørgsmålet er således, hvad der nærmere skal forstås ved førlighed.

Det er anført i teorien, at førlighed næppe skal forstås som invaliditet.⁴⁷ Waaben anfører endvidere, at der må ses bort fra fare for forvoldelse af mindre alvorlige legemsindgreb.⁴⁸ Hvor den nærmere grænse går er ifølge forfatterne umuligt at sige, men der kan formentlig udledes en bundgrænse svarende til den, der følger af straffelovens § 249.⁴⁹ Kriteriet efter denne bestemmelse er *betydelige skade på legeme eller helbred*.

§ 249 indeholder dog heller ikke nogen klar grænse for, hvornår der er tale om en sådan skade. Det er antaget i teorien, at skader der medfører varige mén som udgangspunkt opfylder kriteriet om betydelig skade. Her tænkes bl.a. på kraniebrud og lårbensbrud.⁵⁰ Omvendt vil eksempelvis en lettere hjernerystelse ikke være omfattet af kriteriet.⁵¹ I grænseområdet vil der således bl.a. være tale om andre (mindre) brud på arme, ben og ribben. Medfører den forvoldte skade, at et sygehusophold på et par uger eller mere er nødvendigt, vil dette som regel også indikere, at der er tale om en betydelig skade. Omvendt vil et sygehusophold, der alene strækker sig over en

⁴⁷ Greve m.fl., s. 409.

⁴⁸ Waaben, s. 39.

⁴⁹ Greve m.fl., s. 409.

⁵⁰ Greve m.fl., s. 401.

⁵¹ Waaben, s. 38.

uges tid, ikke være nok, medmindre den skadelidte også er blevet påført et par måneders uarbejdsdygtighed.⁵²

Retspraksis i relation til afgrænsningen af førlighedskriteriet efter STRFL § 252 er sparsom, men der findes enkelte domme, der behandler problemstillingen i forbindelse med fare for at forvolde øjenskader.

U 1980.642: T1 og T2 havde skudt med et haglgevær fra en altan efter forbipasserende på gaden, og havde alene skudt efter disses ben. Landsretten fandt, at de tiltalte ved denne handling havde voldt nærliggende fare for de forbipasserendes førlighed.⁵³

TfK 2009.309: T var tiltalt for i to tilfælde at have skudt med et haglgevær fra et vindue i sin lejlighed mod personer, der befandt sig på fortovet nedenfor. Landsretten udtalte i den forbindelse at ”[...] de hagl, som blev afskudt fra luftgeværet under de anførte omstændigheder, hvis de havde ramt et menneske i øjet, ville have indebåret en nærliggende fare for en invaliderende øjenskade”. T blev herefter straffet for overtrædelse af STRFL § 252.

Afvejningen af, hvorvidt en handling har medført en fare for førligheden, sker altså som udgangspunkt efter samme kriterier som efter STRFL § 249, men som det kan ses af de anførte domme, vil en fare for tab af synet ved skud med luftgevær eller lignende våben, selvom der ikke er skudt mod ansigtet, som udgangspunkt også opfylde kriteriet.

De foregående afsnit har haft til formål at klarlægge indholdet af de objektive betingelser, der skal være opfyldt, for at en anvendelse af STRFL § 252 kan finde sted. I de følgende afsnit vil jeg dernæst undersøge de subjektive betingelser, der skal være opfyldt.

B De subjektive krav

Formålet med de følgende to afsnit er som nævnt at analysere de subjektive forhold, der skal være til stede ved en anvendelse af STRFL § 252. Først vil jeg undersøge om den nødvendige tilregnelser er forsæt eller uagtsomhed, og dernæst hvor langt denne tilregnelser skal række.

1 Den nødvendige tilregnelser

Ved en umiddelbar fortolkning af ordlyden af STRFL § 252 fremgår det ikke, hvilken grad af tilregnelser der er nødvendig, før bestemmelsen kan finde anvendelse. Af straffelovens § 19 fremgår det imidlertid, at uagtsomme handlinger i strid med straffeloven alene straffes i det omfang, det er særligt hjemlet i den pågældende bestemmelse.⁵⁴ Udgangspunktet er herefter, at en anvendelse af STRFL § 252 kræver forsæt.

At den nødvendige tilregnelser er forsæt har endvidere støtte i forarbejderne. I U1 fremgik det direkte af den foreslåede bestemmelse, at den alene fandt anvendelse ved forsætlige handlinger, og i motiverne til U3 fremgår det, at der ”til Forbrydelsen kræves Forsæt til at begaa den farevoldende Handling og Bevidsthed om, at Handlingen er farevoldende”.⁵⁵

⁵² Greve m.fl., s. 401.

⁵³ Jf. i samme retning U 1966.503/2 Ø.

⁵⁴ LBK nr. 873 af 09/07/2015 § 19.

⁵⁵ Betænkning 519/1923, sp. 348.

På trods af disse klare motivudtalelser har det alligevel været anført, at en anvendelse af STRFL § 252 kan ske for uagtsomme fareforvoldende handlinger, ligesom der findes eksempler i både ældre og nyere retspraksis på dette. I cirkusdirektørsagen, som vil blive gennemgået senere, lægger byretten således op til en mulig anvendelse af bestemmelsen uden forsæt, idet den anfører: *”Herefter er det ikke med den for en domfældelse krævede sikkerhed bevist, at teltets kollaps skyldtes forhold, som kan tilregnes tiltalte forsætligt eller uagtsomt”*.⁵⁶

Krabbe anfører i forbindelse med en gennemgang af kriterierne grov kådhed og lignende hensynsløs måde at [kriterierne må antages] – uanset de modstaaende Udtalelser i Motiverne – at omfatte ogsaa visse Tilfælde af grov Uagtsomhed med Hensyn til Farens Forvoldelse, saaledes at det næppe en Gang kan kræves, at Faren skal være Gerningsmanden bevidst”.⁵⁷ Baggrunden for denne udlægning af retstilstanden er bl.a. følgende domme:

U 1934.135 V: T havde i et værelse affyret en hundepistol, hvis projektil ramte en tilstedeværende i panden, uden forinden at have sikret sig om pistolen var ladet, eller om dens munding pegede mod nogen, idet han troede, at pistolen var tom. T blev dømt for overtrædelse af STRFL § 252.

U 1934.376 Ø: T havde holdt vagt ved et frugttræ i en have, hvor personer tidligere var kravlet ind og havde stjålet frugt. Da to personer var i færd med netop dette, affyrede T et skræmmeskud med et haglgevær. Et af haglene blev afbøjet af en gren og ramte den ene af de to personer i kinden. T blev dømt for overtrædelse af STRFL § 252.⁵⁸

Omend det på baggrund af de gengivne domme kan konkluderes, at der er en vis støtte for en anvendelse af STRL § 252 for uagtsomme forhold, har jeg ikke kunne finde senere trykt retspraksis, der giver klar støtte for dette. Derimod er der flere afgørelser, der ganske klart statuerer, at den nødvendige tilregnelser er forsæt.

U 1965.372 Ø: T havde fra tagetagen på sin bopæl affyret tre skud mod nogle fugle, der befandt sig omkring to skorstene 40 m fra hans placering, og havde i den forbindelse knust flere vinduer i en bagvedliggende beboelsesejendom. Anklagemyndigheden anførte, at T havde udvist en så grov uagtsomhed, at han burde straffes efter § 252, mens forsvareren gjorde gældende, at bestemmelsen ikke kunne finde anvendelse på et forhold, der ikke var begået med forsæt. Landsretten udtalte, at selvom T's handling måtte karakteriseres som hensynsløs og i hvert fald skyldes grov uagtsomhed fra T's side, kunne dette ikke medføre subsumption under § 252, da *”[...] anvendelse af bestemmelsen forudsætter, at det er godtgjort, at der har foreligget forsæt”*.⁵⁹

⁵⁶ Jf. bilag 2.

⁵⁷ Krabbe, s. 577.

⁵⁸ Jf. i øvrigt JD 1940.54. Afgørelsen, VLT. 1936.1, der er fra samme periode som de øvrige domme, kan imidlertid ses som eksempel på et krav om forsæt.

⁵⁹ U 1965.372 Ø, s. 373. Jf. i øvrigt U 1961.457 Ø, U 1963.636/1 V, U 1971.520 V og U 2004.2191 V, der alle frikendte de tiltalte, da der ikke forelå det fornødne forsæt.

I en betænkning fra 1987 foreslog straffelovsrådet imidlertid en ændring af STRFL § 252 til også at omfatte uagtsomme handlinger, da kommissionen mente, at grænsen allerede nu var flydende.

”Efter straffelovrådets opfattelse kan meget tale for at udvide § 252 til at omfatte groft uagtsom farefremkaldelse under de i bestemmelsen nævnte omstændigheder. Det er et spørgsmål, om praksis ikke allerede nu undertiden bevæger sig på grænsen af, hvad der kan anses for bevist med hensyn til gerningsmandens forståelse af en fare for liv og førlighed. Ved at kriminalisere grov uagtsomhed ville man ramme nogle forhold, hvor en hensynsløs farefremkaldelse i realiteten ligger nær ved uagtsomt manddrab og uagtsom legemsbeskadigelse”.⁶⁰

Selvom den foreslåede ændring ikke blev fulgt af lovgivningsmagten, viser bemærkningerne, at bestemmelsen trods dens klare forarbejder har haft svært ved at ryste sig helt fri af den uagtsomhedsbedømmelse, som er blevet foretaget i tidligere praksis. Dette vidner rettens begrundelse i cirkusdirektørsagen da også i særlig grad om. I overensstemmelse med bestemmelsens forarbejder, udgangspunktet i straffelovens § 19 og den overvejende del af retspraksis, mener jeg dog, at bestemmelsen alene skal finde anvendelse på forsætlige forhold. Tidligere tiders uagtsomhedsvurderinger må derfor lægges i graven.

2 Forsættes rækkevidde

Det er anført i teorien, at en anvendelse af STRFL § 252 kan finde sted selv ved den laveste grad af forsæt. Gerningsmanden skal således blot have haft viljen til at foretage en handling med en sådan forståelse af dens farlighed, at det vil være nok til at statuere forsæt efter reglerne om sandsynligheds- eller eventualitetsforsættet.⁶¹ Spørgsmålet er imidlertid, hvor langt forsættet skal række.

I motiverne til U3 er det anført, at forsættet skal dække udførslen af ”den farevoldende Handling og Bevidsthed om, at Handlingen er farevoldende”.⁶² Disse udtalelser er sidenhen blevet lagt til grund i retspraksis.

U 1963.636: T havde skudt med salonriffel efter et mål sat op på en jernstang i sin have. Et skud der ramte målet blev afbøjet af en gren og ramte N, der befandt sig i en tilstødende have. T blev frikendt, da handlingen ikke kunne anses som hensynsløs, og han i øvrigt ikke havde forsæt til at forvolde fare for nogens liv eller førlighed.

U 2006.2510 Ø: T var bl.a. tiltalt for hensynsløst at have voldt nærliggende fare for nogens liv eller førlighed ved at have lagt en raket på en vej og affyret denne, hvorved han ramte F, der afgik ved døden. T blev frifundet for påstanden om § 252, da T ikke havde det fornødne forsæt, eftersom han hverken vidste eller bestemt formodede, at der var personer til stede for enden af vejen.⁶³

⁶⁰ Betænkning 1099/1987, s. 168-169.

⁶¹ Hurwitz, s. 245.

⁶² Betænkning 519/1923, sp. 348.

⁶³ Jf. i øvrigt U 1965.372 Ø og U 2010.1232 Ø.

I begge de anførte domme havde T således forsæt til at foretage den fareforvoldende handling, men ikke forsæt til at handlingen også var fareforvoldende. De omtalte domme fastslår således forsættets rækkevidde, hvorefter der skal være forsæt til det samlede gerningsindhold, for at en anvendelse af STRFL § 252 kan finde sted.

Den eneste del af bestemmelsen der står tilbage er således sanktionsdelen. Det kan overvejes, hvorvidt en nærmere analyse af denne del af bestemmelsen vil bidrage til en afgrænsning af anvendelsesområdet. Når der imidlertid henses til, at de to eneste ændringer af STRFL § 252 har været af sanktionsdelen, mener jeg dog, at der er grund til at undersøge, om der i den forbindelse er blevet gjort overvejelser om bestemmelsens fremtidige anvendelsesområde. En nærmere analyse af sanktionsdelen vil således blive foretaget i det følgende.

C Sanktionen

Af bestemmelsens forarbejder fremgår det, at strafferammen blev ændret betydeligt mellem de enkelte kommissionsbehandlinger, men der findes ingen nærmere begrundelse for de enkelte valg. Af straffeloven af 1930 fremgår det dog, at STRFL § 252 endte med følgende strafferamme: *"Med hæfte eller fængsel indtil 4 år"*.⁶⁴

Ved lov nr. 433 af 31/05/2000 blev hæftestrafpen ophævet i dansk ret. Ordet hæfte udgik således af STRFL § 252, men der blev hermed ikke tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens anvendelsesområde eller udmålingspraksis.⁶⁵ Straffelovsrådet havde dog i en af de betænkninger, der lå til grund for lovændringen, fremsat forslag om en nedsættelse af strafferammen hvorefter den skulle nedsættes fra 4 år til 3 år, samt at der skulle indføres mulighed for også at anvende bødestraf.⁶⁶

Ved lov nr. 380 af 06/06/2002 blev bestemmelsens strafferamme imidlertid i stedet forhøjet fra 4 til 8 år. Formålet med loven var at hæve straffen for en række bestemmelser bl.a. af personfarlig art, herunder straffelovens §§ 241, 249 og 252. Af bemærkningerne til det fremsatte lovforslag fremgår det bl.a., at ændringen af strafferammen havde til formål at skærpe straffen for disse bestemmelser, når overtrædelserne blev foretaget i forbindelse med spirituskørsel eller særlig hensynsløs kørsel. Der var således ved lovændringen ikke tilsigtet en generel straffeskærpelse for overtrædelser af STRFL § 252, men alene i de særligt opregnede tilfælde.⁶⁷

I en redegørelse foretaget af Rigsadvokaten blev den konkrete straffeudmåling, forud for lovændringen, i sager vedrørende STRFL § 252 med relation til motorkøretøjer, undersøgt. I redegørelsen behandlede Rigsadvokaten alene tre sager og konkluderede på baggrund af disse, at en overtrædelse af bestemmelse i relation til færdselssager som udgangspunkt medførte frihedsstraf.⁶⁸ Det er dog værd at bemærke, at de domme, der medførte ubetinget frihedsstraf, samtidigt vedrørte en overtrædelse af straffelovens § 244 henholdsvis § 249, mens den sag hvor der "alene" var tale om en overtrædelse af STRFL § 252 medførte betinget frihedsstraf.

⁶⁴ Lov nr. 126 af 15/04/1930.

⁶⁵ *Betænkning 1099/1987*, s. 14 og *Betænkning 1355/1998*, kapitel 2.4.

⁶⁶ *Betænkning 1099/1987*, side 168.

⁶⁷ Lovforslag nr. 118 af 2001/2, punkt 1.2 samt 3.2.2.

⁶⁸ Lovforslag nr. 118 af 2001/2, bilag 4.

Justitsministeren bad, efter lovens ikrafttræden, Rigsadvokaten om at foretage en lignende undersøgelse af straffeudmålingen for at se, om ændringen af loven havde haft den tilsigtede virkning. I 7 af de undersøgte domme blev den konkrete strafudmåling fastsat til at være mellem 7 og 60 dages fængsel, og i et tilfælde, som også involverede spirituskørsel blev straffen udmålt til fængsel i 4 måneder. Rigsadvokaten konkluderede på denne baggrund, at strafskærpelsen måtte siges at have slået igennem.⁶⁹

En undersøgelse af retspraksis efter Rigsadvokatens redegørelse stadfæster denne konklusion. Af de sager der har været trykt i Ugeskriftet, som ikke samtidigt har medført en overtrædelse af straffelovens §§ 241 eller 249, har de idømte straffe således alle været ubetingede frihedsstraffe. I U 2015.1858 Ø idømte byretten T 8 måneders ubetinget fængsel, mens landsretten ændrede dette til 1 år og 3 måneder, og i U 2008.2351 Ø blev T1 ikendt 3 måneders ubetinget fængsel og T2 ikendt 60 dages ubetinget fængsel.⁷⁰

På trods af den generelle sanktionsskærpelse for sager om hensynsløs kørsel, som var tiltænkt ved indførslen af loven, har Højesteret dog tilkendegivet, at de ikke i alle tilfælde vil lade sig rive med, og efterkomme anklagemyndighedens påstand om strafskærpelse.

U 2006.1089 H: T var tiltalt for fire forhold af forsætlig fareforvoldelse efter STRFL § 252, samt to forhold af § 241 og ét forhold af § 249. T blev i landsretten fundet skyldig i henhold til anklageskriftet og idømt 3 års fængsel. Ved Højesterets behandling, hvor anklagemyndigheden havde nedlagt påstand om skærpelse, udtalte domstolen imidlertid følgende: *”Af de grunde, der er anført af landsretten, tiltræder Højesteret, at straffen i det foreliggende tilfælde bør være væsentligt højere end det nævnte normale strafniveau. Det er imidlertid Højesterets opfattelse, at der ikke er grundlag for at fravige dette strafniveau i et sådant omfang, som det er sket ved landsrettens udmåling af straffen til fængsel i 3 år”*.⁷¹ Et flertal på 5 dommere ville herefter nedsætte straffen til fængsel i 2 år, mens et mindretal på 4 dommere ville nedsætte straffen til fængsel i 1 år og 6 måneder.

Ud over lovens betydning for den konkrete strafudmåling er det også min påstand, at den har haft betydning for bestemmelsens anvendelsesområde. Af min gennemgang af retspraksis kan jeg konstatere, at størstedelen af de sager der vedrører STRFL § 252, og er afsagt efter lovændringen, handler om spiritusrelateret eller hensynsløs kørsel.⁷² Lovændringen kan således indirekte siges at have medført en udvidelse af den type af sager, som falder inden for bestemmelsens område, da anklagemyndigheden har fået større incitament til at anlægge sager af denne karakter. Derudover kan det tænkes, at domstolenes vurdering af bundgrænsen for, hvornår en given kørsel er blevet betragtet som hensynsløs, er blevet forrykket.

⁶⁹ Rigsadvokaten januar 2004, J.nr. 2002-120-0001, punkt 4.2.3 og 4.3.

⁷⁰ De tiltalte var i begge sager spirituspåvirkede i forbindelse med den foretagne kørsel.

⁷¹ U 2006.1089 H, s. 1094.

⁷² Jf. bl.a. U 2005.77 Ø, U 2005.2284 V, U 2006.1595 Ø, U 2007.1460 Ø, U 2007.290/2 Ø, U 2008.2351 Ø, U 2012.2037 H, U 2014.2617 Ø og U 2015.1858 Ø.

V Grænseområder

Hvor formålet med det foregående kapitel var at foretage en dybdegående analyse af STRFL § 252's enkelte dele, er formålet med det følgende kapitel at undersøge bestemmelsens anvendelsesområde i relation til forskellige grænseområder, herunder om der kan straffes for forsøg på fareforvoldelse, betydningen af et samtykke og muligheden for straf i sammenstød med andre bestemmelser.

A Hvem kan straffes

Et relevant spørgsmål for bestemmelsens anvendelsesområde er, hvem der kan straffes. Formålet med dette afsnit er således at fastlægge den personkreds, som kan blive straffet efter STRFL § 252.

Det er oplagt, at den person der udfører den fareforvoldende handling kan straffes. I mere end 95 % af alle de domme jeg har behandlet, ses det da også, at den person, der har foretaget den afgørende fareforvoldende handling er sammenfaldende med den person, der er blevet tiltalt eller dømt efter bestemmelsen. Retspraksis har imidlertid anerkendt en bredere forståelse af, hvem der kan straffes, således at det også omfatter tilfælde, hvor en anden person end den tiltalte, eksempelvis den der udsættes for fare, selv har foretaget den afgørende handling herfor.⁷³

U 1998.427 H: T havde overladt en tromlerevolver med 1 patron i kammeret til A med ordene *"Vil du eller skal jeg?"*, hvorefter A satte revolveren mod sin egen tinding og trykkede på aftrækkeren, hvorved han afgik ved døden. T blev dømt efter § 252, på trods af at A selv havde foretaget den fareforvoldende handling.

U 1979.822 Ø: T1 og T2 havde nytårsnat tilsammen affyret op i mod 50 skud fra T1's lejlighed hen over en befærdet gade mod bl.a. vinduer i beboelseslejligheder. Det blev lagt til grund, at den væsentligste del af skudende var blevet affyret *"af enten den ene af de tiltalte i forståelse med den anden eller af begge de tiltalte på skift i gensidig forståelse med hinanden"*,⁷⁴ og de blev herved begge dømt for overtrædelse af STRFL § 252.⁷⁵

Begge afgørelser illustrerer således, at det er muligt at blive straffet for fareforvoldende handlinger, der ret beset kan henregnes til en anden person. Det er dog et krav, at den fareforvoldende handling faktisk *kan* henregnes til en person.

U 1956.941/2 V: T1 og T2 var begge tiltalt for overtrædelse af STRFL § 252, ved under en kaninjagt samtidigt at have skudt efter en kanin, hvorved en dreng der befandt sig 24 m derfra blev ramt. Landsretten frikendte både T1 og T2, idet det ikke kunne fastslås, hvem af de to der havde ramt drengen, hvorfor ingen af de to ansås for at have overtrådt bestemmelsen.

På baggrund af ovenstående er der således ingen tvivl om, at fysiske personer kan straffes for overtrædelse af STRFL § 252. Spørgsmålet er herefter, om det samme er tilfældet for juridiske personer. Juridiske personers straffeansvar er beskrevet i straffelovens kapitel 5. Af § 25 frem-

⁷³ Greve m.fl., s. 409.

⁷⁴ U 1979.822 Ø, s. 822.

⁷⁵ Jf. i øvrigt U 1975.1101/2 V, hvor T blev straffet for fareforvoldende sejlads foretaget af sin søn.

går det, at en juridisk person kan straffes med bøde, når dette er bestemt ved lov, mens § 26 fastlægger, hvilke juridiske personer der er omfattet af straffeansvaret. For straffelovens bestemmelser følger det af § 306, at der kan pålægges juridiske personer strafansvar efter reglerne i kapitel 5. Denne bestemmelse medfører altså, at juridiske personer kan ifalde strafansvar efter de samme bestemmelser som fysiske personer, men at straffen dog kun kan være bøde. Betingelsen, for at en juridisk person kan ifalde ansvar, fremgår af § 27. Herefter er det et krav, at en eller flere personer med tilknytning til den pågældende virksomhed har begået en handling, der har en naturlig tilknytning til virksomhedens aktiviteter, og at handlingen kan tilregnes disse personer.⁷⁶ Endeligt fastslår bestemmelsen, at en juridisk person også kan straffes for forsøg.⁷⁷

Af forarbejderne til den lov der indførte § 306 i straffeloven, fremgår det, at det typiske område for virksomhedsansvar vil være straffelovsovertrædelser, der begås for at skaffe den juridiske person vinding. Forarbejderne nævner i den forbindelse bl.a. afgivelse af urigtige erklæringer på virksomhedens vegne, aktiv bestikkelse, bedrageri, skatte- og momssvig, som eksempler på overtrædelser der kan begås inden for virksomheder, og som derfor kan pådrage en juridisk person strafansvar.⁷⁸ Der findes endnu ikke nogen afgørelse, hvorefter en juridisk person er blevet tiltalt for overtrædelse af STRFL § 252. Der findes imidlertid eksempler på juridiske selskaber, der er blevet tiltalt efter andre bestemmelser i straffeloven.

U 2006.1584 Ø: Foreningen Greenpeace blev dømt til at betale 50.000 kr. i bøde for at have overtrådt straffelovens § 264, stk. 1, ved at 15 personer, som led i en Greenpeace-aktion, uberettiget havde skaffet sig adgang til et sted, der ikke var frit tilgængeligt. Foreningen Greenpeace var bekendt med aktionen og den pågældende klatreaktion var inden for Greenpeaces virksomhed. De 15 aktivister blev hver især dømt efter STRFL § 264, stk. 1, nr. 1 og foreningen Greenpeace efter § 264, stk. 1, nr. 1, jf. § 306.

U 2015.296 Ø: T, der var fører af en el-skraldebil, blev dømt for uagtsomt manddrab, da han havde glemt at trække håndbremsen og ikke i fornødent omfang sikret sig, at bilen ikke kunne køre selv, hvorefter bilen var kørt uden fører ned igennem en gågade, hvorved A var blevet påkørt og senere afgik ved døden. En kommune var tiltalt efter straffelovens § 241, jf. § 306, men blev frikendt idet der ikke var den fornødne sammenhæng mellem T's uagtsomme handling og kommunens tilrettelæggelse af T's arbejdsopgaver.

Som det fremgår af begge domme, illustrerer de en anvendelse af straffelovens bestemmelser om virksomhedsansvar på andre områder, end det var forudsat i bestemmelseernes forarbejder. Dette taler således for, at en anvendelse af STRFL § 252 over for en juridisk person også vil kunne ske. For dette taler ydermere det forhold, at STRFL § 252 indeholder et vindingskriterie, omend bestemmelsen ikke hører til i kapitlet om formueforbrydelser.

B Straf for forsøg

STRFL § 252 er som tidligere konkluderet et konkret faredelikt, hvilket medfører, at der skal have været forvoldt en konkret fare over for en person, før bestemmelsen kan finde anvendelse. Af straffelovens § 21 fremgår det, at en forbrydelse der ikke er blevet fuldbyrdet kan straffes

⁷⁶ Toftegaard, s. 241-242 og 244.

⁷⁷ LBK nr. 873 af 09/07/2015 §§ 25, 26, 27 og 306.

⁷⁸ Lovforslag nr. 35 2001/2, punkt 2.3.1.2.

som forsøg.⁷⁹ For at straffe for forsøg på overtrædelse af STRFL § 252 ender man imidlertid i en situation, hvor der ikke kan være tale om en konkret fareforvoldelse, da en straf for forsøg netop udmærker sig ved, at forbrydelsen ikke blev fuldført, hvorved ingen person vil være blevet udsat for en konkret fare. Spørgsmålet er derfor, om det er muligt for straffe for forsøg på overtrædelse af STRFL § 252.

Det er oplagt, at behovet for at straffe forsøgshandlinger også gør sig gældende i relation til STRFL § 252. Har politiet således indsamlet beviser for, at T har i sinde at antænde en krysan-temumbombe på Rådhuspladsen nytårsaften for at forskrække de tilstedeværende, vil det være uheldigt, hvis politiet først efter T har foretaget affyringen, ville kunne sigte ham for overtrædelse af bestemmelsen, og ikke kunne have sigtet ham for forsøg herpå forinden.

Problemstillingen er kun meget sparsomt beskrevet i den strafferetlige teori. Af kommenteret straffelov fremgår alene følgende: *"Der kan evt. straffes for forsøg, hvis der ikke er nogen til stede, men gerningspersonen havde forventet, at der ville være folk på stedet"*.⁸⁰ Alf Ross har imidlertid i en artikel beskæftiget sig med begreberne konkret og abstrakt fare, og i den forbindelse undersøgt, hvorvidt der kan straffes for forsøg på fareforvoldelse efter STRFL § 252. Ross skelner i den forbindelse mellem uvidenhed og straf for forsøg. Består der således en objektiv fare, men er gerningsmanden uvidende om denne, kan han ikke straffes, fordi han ikke har den nødvendige tilregnelser. Består der ikke en objektiv fare, men er gerningsmanden overbevist om, at dette er tilfældet, er den nødvendige tilregnelser derimod til stede, og han vil kunne straffes for forsøg.⁸¹

I sin artikel undersøger Ross dernæst, hvorvidt der kan findes belæg for dette synspunkt i retspraksis. Ross bemærker i den forbindelse, at der er et meget begrænset antal sager, der tager stilling til spørgsmålet om, hvorvidt forsøg på fareforvoldelse kan straffes, men at dette muligvis kan forklares ved *"[...] den herskende lære, hvorfor kun "konkret" fare rammes, har gennemsyret også anklagemyndigheden således at tiltale ikke rejses medmindre denne forudsætning er opfyldt"*.⁸² Selvom det selvfølgelig ikke kan udelukkes, at Ross har ret i denne antagelse, mener jeg, at en mere nærliggende forklaring er, at anklagemyndigheden ikke er bevidst om disse sager. Det særlige ved straf for forsøg på fareforvoldelse er jo netop, at der ikke er nogen, der er kommet til skade, men at gerningsmanden blot har forestillet sig, at dette ville blive tilfældet, hvorfor anklagemyndigheden sjældent vil blive gjort opmærksom på netop disse sager.

Ross fremhæver dog to sager, der kan tages til indtægt for, at STRFL § 252 formentlig også kan finde anvendelse ved forsøg.

U 1965.372 Ø: T havde fra tagetagen i en ejendom affyret tre skud med en salonriffel efter nogle fugle, og havde herved knust tre ruder i en bagvedliggende ejendom. Retten fandt, at bestemmelsens objektive gerningsindhold var opfyldt, også selvom der konkret ikke havde befundet sig nogen personer i de tre vinduer, og der således alene var tale om en abstrakt

⁷⁹ LBK nr. 873 af 09/07/2015 § 21.

⁸⁰ Greve m.fl., s. 408.

⁸¹ Ross, s. 402 og 415.

⁸² Ross, s. 423.

fare. T blev dog frikendt, da han manglede den nødvendige tilregnelse, men havde han haft denne, kunne T været blevet straffet for forsøg på overtrædelse af STRFL § 252.⁸³

1972.690 Ø: T havde overklippet to bremseslanger på en bil, ejet af A i dennes garage, velvidende, at A skulle benytte bilen samme aften. T vidste, at bremseevnen herved var blevet væsentligt forringet, og at A kunne risikere at blive udsat for en alvorlig ulykke, men gjorde intet i denne anledning. A konstaterede dog allerede ved opkørsel fra garagen, at bremseevnen ikke var som den skulle være og stoppede sin kørsel, hvorved han aldrig blev udsat for nogen konkret fare. T blev dømt for overtrædelse af STRFL § 252, men burde alene have været dømt for forsøg herpå, da A aldrig blev udsat for nogen konkret fare.⁸⁴

Muligheden for at straffe for forsøg på overtrædelse af STRFL § 252 blev ikke fremhævet i nogen af de to sager, men de illustrerer begge tilfælde, hvor der ikke opstod en konkret fare, og hvor det derfor havde været mere nærliggende at straffe for forsøg. Det kan dog undre, at Ross ikke finder anledning til at fremhæve en sag fra samme periode, hvor den tiltalte faktisk blev dømt for forsøg på overtrædelse af bestemmelsen.

U 1972.188/2 Ø: T havde i forbindelse med en ikke lovlig demonstration medbragt 9 brandbomber i den hensigt at anvende dem mod politiets afspærringer og køretøjer, på trods af at han vidste, at det ville volde nærliggende fare for andres liv eller færghed. T blev straffet efter STRFL § 252 jf. § 21.

På baggrund af ovenstående må det således konkluderes, at også STRFL § 252 kan anvendes i forsøgstilfælde, på trods af at bestemmelsen udmærker sig ved at være et konkret faredelikt.

C Straf for undladelser

Det fremgår af ordlyden af STRFL § 252, at der for dens anvendelse kræves, at en person *volde* nærliggende fare for nogens liv eller færghed. Den sproglige udlægning af ordet ”volde” peger på, at der således skal være foretaget en aktiv handling, og i både forarbejder såvel som senere teori tages der også sigte på fareforvoldende handlinger eller fremfærd. Spørgsmålet er i den forbindelse, hvorvidt bestemmelsen også finder anvendelse på undladelser.

Visse af straffelovens bestemmelser kriminaliserer direkte undladelshandlinger, hvilket bl.a. er tilfældet for § 253, der straffer den, der uden særlig opofrelse eller fare for sig selv, undlader at hjælpe nogen i øjensynlig livsfare.⁸⁵ I modsætning til straffelovens § 253 er STRFL § 252 ikke en ægte undladelshforbrydelse, og spørgsmålet om hvorvidt bestemmelsen også finder anvendelse på undladelser må derfor afgøres på baggrund af bestemmelsens ordlyd og forarbejder.⁸⁶

Af forarbejderne til straffeloven af 1930 kan der udledes visse holdepunkter for, at STRFL § 252 også skulle finde anvendelse på undladelser. I U3 gives der, som nævnt tidligere, et eksempel på, i hvilke tilfælde vindingskriteriet kan finde anvendelse. Der anføres i den forbindel-

⁸³ U 1965.372 Ø og Ross, s. 426.

⁸⁴ Ross, s. 426-427.

⁸⁵ LBK nr. 873 af 09/07/2015 § 253.

⁸⁶ Holst, s. 76.

se, at der er tænkt på situationer hvor ”[...] en Person af utidig Sparsommelighed f. Eks. anvender raadne Brædder til et Stillads, der skal benyttes af andre, eller undlader paakrævet Eftersyn eller Vedligeholdelse”.⁸⁷ Af denne bemærkning fremgår det således klart, at straffelovskommissionen også forestillede sig, at bestemmelsen skulle kunne finde anvendelse på visse farer som følge af passivitet.

Spørgsmålet ses ikke nærmere behandlet i teorien i relation til STRFL § 252, og i min undersøgelse af retspraksis for bestemmelsen har jeg alene fundet få domme, der direkte vedrører en tiltale for passivitet.

VLT 1936.1: En entreprenør var tiltalt efter STRFL § 252 i forbindelse med en udgravning til en kloak, idet han havde *undladt* at foretage en nødvendig afstivning, hvorved udgravningen styrtede sammen.

ØLD af 26.8.1988: To indehavere af en cykelforretning blev tiltalt for at have *undladt* at indkalde en række cykler til eftersyn, uagtet af de havde modtaget meddelelse fra cyklernes fabrikanten om, at der var mistanke om, at cyklerne led af en defekt. Dette medførte senere, at en person kom til skade i denne anledning. Landsretten frifandt de to indehavere med den begrundelse, at den af de tiltalte udviste passivitet ikke var af en sådan grovhed, at den var omfattet af STRFL § 252.⁸⁸

I en nyere afgørelse, der vedrørte opbevaring af ulovligt fyrværkeri, blev der i forbindelse med afgørelsen af, om dette medførte en overtrædelse af STRFL § 252 lagt vægt på, at den tiltalte havde undladt at videregive nødvendige oplysninger til brand- og politifolk.

TfK 2007.569/2: T var bl.a. tiltalt for at have opbevaret en stor mængde fyrværkeri i en lagerbygning, i strid med fyrværkeriloven. I forbindelse med en opstået brand *undlod* T, efter at politiet og brandvæsnet var ankommet til stedet, at meddele, at der i lagerbygningen befandt sig den omtalte mængde fyrværkeri, hvorved brand- og politifolkene blev udsat for livsfare, da en del af fyrværkeriet pludselig sprang i luften.⁸⁹

På baggrund af ovenstående kan det konkluderes, at der i overensstemmelse med forarbejderne og som set i retspraksis, kan straffes for både aktive handlinger samt for undladelser. Det kan overvejes, om der herudover er en tendens henimod, at der skal mere til for at straffe for en overtrædelse af STRFL § 252 ved passivitet end ved en aktiv handling. Dette udgangspunkt synes særligt at kunne støttes på 1988-afgørelsen, hvor det afgørende var, at passiviteten ikke var af en sådan grovhed, at den var omfattet af bestemmelsen, også selvom en person faktisk kom alvorligt til skade. Retsspraksis på dette område er dog for sparsomt til at denne påstand kan fastslås med sikkerhed.

⁸⁷ Betænkning 519/1923, sp. 348.

⁸⁸ Beier, s. 180 (ØLD af 26.8.1988 – 8. afd. nr. 124/1988).

⁸⁹ Afgørelsen adskiller sig fra de øvrige to, da det ikke efter anklageskriftet var den udviste passivitet, men opbevaringen af fyrværkeriet i sig selv, der udgjorde overtrædelsen af STRFL § 252.

D Samtykke til fareforvoldelse

Den danske straffelov indeholder ikke nogen generelle regler om betydningen af et samtykke til at udføre en ellers strafbar handling. For at vurdere om et samtykke diskulperer, er det derfor nødvendigt at undersøge den enkelte straffebestemmelse. Som gennemgangen af STRFL § 252 har vist, er der ikke noget i bestemmelsens ordlyd, der fastlægger, hvordan et samtykke skal behandles, og der er heller ikke nogen hjælp at hente i bestemmelsens forarbejder. I kommenteret straffelov er det imidlertid angivet, at et samtykke ikke diskulperer, men at det efter omstændighederne kan udelukke forsæt til en fareforvoldelse.⁹⁰

At et samtykke ikke diskulperer ved en overtrædelse af STRFL § 252 har støtte i retspraksis, hvor der er i hvert fald én dom, der ikke tillægger det betydning, at den person, der blev udsat for fare, selv havde samtykket til den foretagne handling.

U 2003.2421 V: T blev fundet skyldig i overtrædelse af STRFL § 252 ved at have kørt med B på taget af sin bil. B havde inden kørslen tilkendegivet, at han ville ligge på taget. Efter at have kørt nogle hundrede meter bad T, B om at komme ned fra taget, hvilket B afslog, hvorefter T fortsatte kørslen indtil de blev stoppet af politiet. Byrettens flertal udtalte: *”Det kan i relation til strafansvaret ikke tillægges betydning, at B tog initiativ til og samtykkede i den på gældende kørsel”*.⁹¹ En dissenterende dommer i byretten ville imidlertid frikende T for den forsætlige fareforvoldelse, idet B netop havde samtykket i kørslen. Landsretten stadfæstede imidlertid i henhold til flertallets begrundelse.

Mens der således findes belæg i retspraksis for, at et samtykke ikke diskulperer en overtrædelse af STRFL § 252, har jeg i min gennemgang af retspraksis ikke kunne finde noget belæg for, at et samtykke har udelukket et forsæt. Ingen af de sager, hvor tiltalte er blevet frifundet for en overtrædelse af STRFL § 252 pga. et manglende forsæt, er det på baggrund af et samtykke.⁹²

E Betydningen af at nogen kommer til skade

Det kan overvejes, om det har nogen betydning for anvendelse af STRFL § 252, at enten den person der udfører den farevoldende handling, eller den person som bringes i fare, kommer til skade i forbindelse med fareforvoldelsen. Dette vil blive undersøgt i det følgende.

Det ses ikke diskuteret i teorien, hvorvidt det har selvstændig betydning for om bestemmelsen finder anvendelse, at den der udfører handlingen selv er kommet til skade under udførslen. Et argument for, at dette skal tillægges betydning, kunne imidlertid være, at en person næppe vil ønske at udsætte sig selv for fare for at komme til skade, og af samme grund ikke har anset sin handlemåde for at være af fareforvoldende karakter. Der ses dog umiddelbart ikke at være støtte for dette argument i retspraksis. I de mange sager der eksempelvis vedrører farlig kørsel med bil, hvor den tiltalte i høj grad kan siges også at have udsat sig selv for fare for tilskadekomst, ses dette moment ikke at blive tillagt nogen vægt. Dette støttes i øvrigt af den mere objektive

⁹⁰ Greve m.fl., s. 408. Derimod vil et samtykke efter straffelovens § 252, stk. 2, om fare for smitte med en livstruende sygdom, diskulperer, jf. Christensen, s. 236.

⁹¹ U 2003.2421 V, s. 2421.

⁹² Jf. VLT 1936.1, U 1956.941/2 V, U 1961.457 Ø, U 1963.636/1 V, U 1965.372 Ø, U 1971.520/2 V, U 2006.2510 Ø, U 2007.290/2 Ø og U 2010.1232 Ø.

vurdering af, om en fare kan siges at være nærliggende, hvor der i mindre grad lægges vægt på tiltaltes subjektive vurdering af forholdet.

Der er dog i hvert fald en dom, der kan tages til indtægt for, at det kan have betydning, at man selv kommer til skade ved en fareforvoldende handling, i hvert fald når det kommer til strafudmålingen.

U 1980.821/1 Ø: T havde fremstillet sig eget sprængstof og hældt noget af dette ud på en trappe i en baggård, hvor også to personer, A og B, befandt sig, hvorefter han satte ild til stoffet, og herved udsatte sig selv samt A og B for fare. T fik ved eksplosionen beskadiget sit øje og mistede det yderste led på fire fingre. Landsretten udtalte, at straffen fandtes at kunne nedsættes under hensyn til, at tiltalte selv var kommet alvorligt til skade.

Hvor det ud over det ovenstående tilfælde ikke ses at blive tillagt betydning, at den tiltalte selv er kommet til skade, har det været gjort gældende i teorien, at anvendelsen af STRFL § 252 i høj grad er afhængig af, om der er sket en skade på andre end den tiltalte. Krabbe anfører således følgende:

”[...] § 252 [vil] navnlig blive anvendelig, naar det uforsvarlige Forhold har medført Skade eller Overlast, der ikke i sig selv er strafbar som uagtsom. Er ingen Skade sket, vil selve den fareforvoldende Handling sjældent give Anledning til Tiltale efter Strfl. § 252”.⁹³

For en umiddelbar betragtning har denne bemærkning meget for sig. Er en person konkret kommet til skade ved en fareforvoldende handling, kunne dette sagtens tages til indtægt for, at den begåede handling, må karakteriseres som både hensynsløs og farlig. Dette støttes i øvrigt af, at en anvendelse af STRFL § 252 kræver, at der har været forvoldt en konkret fare, og ikke blot en abstrakt fare, hvilket en indtrådt skade er et stærkt indicie for. Min gennemgang af retspraksis har imidlertid med al tydelighed vist, at det ikke er afgørende for en anvendelse af bestemmelsen, at nogen faktisk er kommet til skade, og Krabbes argument om, at det sjældent vil give anledning til tiltale efter STRFL § 252, såfremt der ikke er indtrådt en skade, kan således ikke tages til følge. Selvom der er en klar overvægt af domme, der straffer for overtrædelse af bestemmelsen, hvori der er sket en personskade af større eller mindre grad, er der i ca. hver femte af dommene ikke sket nogen personskade.⁹⁴

F Sammenstødstilfælde

Et spørgsmål der har været diskuteret i teorien med hensyn til STRFL § 252 er dens anvendelse i sammenstød med andre bestemmelser. Sammenstødsproblematikken i denne henseende vedrører spørgsmålet om, hvorvidt en person kan straffes efter flere bestemmelser for den samme handling. Har T eksempelvis haft til hensigt at forskrække A ved i sin bil at køre frem mod denne, og har T i den forbindelse påkørt A, så han er kommet alvorligt til skade, kan det overvejes, om T skal straffes for forsætlig vold, uagtsom grov legemsbeskadigelse eller forsætlig

⁹³ Krabbe, s. 577. Det må antages, at Krabbe med skade mener personskade, da en betingelse for anvendelse af STRFL § 252 er, at der er voldt fare for liv eller førlighed.

⁹⁴ Jf. bl.a. U 1966.502 Ø, U 1967.749 Ø, U 1972.188/2 Ø, U 1995.127/1 Ø og U 2013.854 H.

fareforvoldelse. Straffelovens § 88 foreskriver, at der i et sådan tilfælde, hvor der kan siges at være begået flere forbrydelser ved én handling, er mulighed for at idømme en fællesstraf.⁹⁵

Diskussionen om sammenstød i forbindelse med STRFL § 252 har særlig været i forhold til de uagtsomme skadedelikter i straffelovens §§ 241 og 249 om henholdsvis uagtsomt manddrab og uagtsom grov legemsbeskadigelse. Retspraksis viser imidlertid også, at der har været tvivl om, hvordan STRFL § 252 skal behandles i forhold til forsætlige skadedelikter som f.eks. straffelovens voldsbestemmelser.⁹⁶ I det følgende vil jeg derfor nærmere undersøge, hvordan STRFL § 252 behandles i sammenstød med henholdsvis forsætlige og uagtsomme skadedelikter.

1 *Straf i sammenstød med forsætlige skadedelikter*

Hvis T affyrer et skud med en pistol mod A for at dræbe ham, mens B opholder sig ved siden af A, er det oplagt, at T kan straffes efter straffelovens § 237 for mordet på A, mens der samtidigt må være mulighed for at straffe ham efter STRFL § 252 i forhold til B. I denne situation er der ikke noget problematisk. Spørgsmålet er imidlertid om T i en situation, hvor alene A er tilstede, og A bliver ramt men ikke dør, kan straffes for forsøg på manddrab og forsætlig fareforvoldelse, eller, såfremt han kun havde forsæt til at A skulle komme til skade, forsætlig grov vold og forsætlig fareforvoldelse.

Som tidligere nævnt var baggrunden for indførslen af en bestemmelse om forsætlig fareforvoldelse bl.a., at man ønskede at kunne straffe visse forbrydelser hårdere, såfremt de var foretaget på en måde, der havde udsat nogen for fare for liv eller helbred, ligesom det blev fremhævet af kommissionen, at bestemmelsen *"blot tjener til at supplere"*.⁹⁷ Af bemærkninger fremgår det dog, at bestemmelsen kun skulle finde anvendelse på bestemmelser uden for kapitlet om *"Forbrydelser mod en Persons Legeme og Helbred"*, men bemærkningerne vidner alligevel om, at man oprindeligt ikke har set et problem i at straffe i sammenstødstilfælde.

Spørgsmålet ses desværre ikke at være diskuteret i teorien i forhold til STRFL § 252 og retspraksis er heller ikke entydig.

U 1980.642 V: T1 og T2 havde skiftevis affyret skud med et luftgevær fra et vindue i en beboelsesejendom mod fodgængere på den anden side af gaden, hvorved personerne A-E blev ramt på henholdsvis arme, ben og i nakken. Begge de tiltalte blev dømt for overtrædelse af STRFL § 252 såvel som for vold mod sagesløse personer.⁹⁸

U 2005.25 V: T var tiltalt efter straffelovens §§ 245 og 252 for bl.a. at have kørt op på fortovet foran en restauration, hvor flere personer befandt sig, på en sådan måde og med en sådan hastighed, at det ikke var muligt for T at standse, og ej heller muligt for alle personerne at undgå at blive ramt. Retten udtalte i den forbindelse: *"Tiltalte findes herefter ved sin forsætlige påkørsel af flere personer at have overtrådt straffelovens 245, stk. 1 og ved*

⁹⁵ LBK nr. 873 af 09/07/2015 § 88.

⁹⁶ LBK nr. 873 af 09/07/2015 §§ 244 og 245.

⁹⁷ *Betænkning 515/1912*, s. 229.

⁹⁸ Jf. i samme retning U 1994.784/2 Ø.

*sin kørsel mod de personer, der ikke blev påkørt, at have overtrådt straffelovens 252, stk. 1”.*⁹⁹

Som det kan ses af de to domme, er de udtryk for hver deres tilgang til sammenstødsproblematikken. I 1980-afgørelsen blev de tiltalte således både straffet for den fare, de havde udsat de involverede personer for, samt den vold de havde udøvet over for dem ved at have skudt på dem. I 2005-afgørelsen ses imidlertid en differentiering i forhold til de personer der blev ramt, og de personer der kun blev udsat for fare herfor, hvorved der ikke blev straffet i sammenstød. I en sag fra 2013 har Højesteret imidlertid taget stilling til sammenstødsproblematikken i forhold til fareforvoldelse med motorkøretøjer.

U 2013.854 H: T var tiltalt efter STRFL § 245 jf. § 21 og 252 for at have kørt op på et for-tov med en hastighed på mellem 30 og 50 km/t og kørt frem mod A, hvorved A måtte springe til siden for at undgå at blive ramt. T blev dømt i både byretten og landsretten efter anklageskriftet. I Højesteret nedlagde T's forsvar påstand om, at T enten måtte have haft forsæt til at forvolde fare eller forsæt til at realisere faren, og at Højesteret såfremt de fandt, at T havde haft forsæt til forsøg på vold, måtte frifinde for STRFL § 252 da *”straffelovens § 245 er et skadedelikt, og skadedelikter fortrænger konkrete faredelikter”*.¹⁰⁰ Anklage-myndigheden gjorde heroverfor gældende, at det ikke er udelukket at straffe i sammenstød mellem et skadedelikt og et konkret faredelikt over for den samme person ved den samme handling og henviste herved til, at det afgørende måtte være, om T både havde forsæt til at forvolde fare og forvolde skade, hvilket anklagemyndigheden mente var tilfældet. Højesteret fandt dog ikke, at T havde haft forsæt til at ramme A, men alene at T havde haft forsæt til at opfylde gerningsindholdet i STRFL § 252.

Højesteret fandt det imidlertid passende at komme med en kommentar af mere generel karakter vedr. muligheden for at straffe i sammenstød: *”Hvis en fører af et motorkøretøj med en ikke ubetydelig hastighed kører frem mod en bestemt person, må der efter Højesterets opfattelse foretages en konkret bedømmelse af, om føreren af bilen havde forsæt til at ramme personen, eller om den pågældende kun havde forsæt til at forvolde nærliggende fare. Der er i denne situation som udgangspunkt ikke grundlag for at straffe efter straffelovens § 252, stk. 1, hvis der kan straffes efter § 245. Har handlingen også rummet anden fare, f.eks. fare for andre end den eller dem, som blev påkørt eller forsøgt påkørt, kan der efter omstændighederne straffes efter begge bestemmelser”*.¹⁰¹

Udtalelsen fra Højesteret stemmer overens med afgørelsen i U 2005.25 V, hvorefter der må sondres mellem hver enkelt person, når en handling er rettet mod én, men der samtidigt er voldt fare for andre. Afgørelsen må dog tages med det forbehold, at den alene omtaler den situation, der vedrører en fareforvoldelse ved brug af et motorkøretøj og en samtidig overtrædelse af straffelovens § 245, ligesom Højesteret anfører, at det alene er udgangspunktet, at der ikke er mulighed for at straffe efter begge bestemmelser. I overensstemmelse med forarbejderne og retspraksis kan det således ikke udelukkes, at der kan straffes i sammenstød mellem STRFL § 252 og et forsætligt skadedelikt, omend det må formodes, at 2013-afgørelsen vil blive lagt til grund i andre sammenstødssager.

⁹⁹ U 2005.25 V, s. 26.

¹⁰⁰ U 2013.854 H, s. 856.

¹⁰¹ U 2013.854 H, s. 857.

2 *Straf i sammenstød med uagtsomme skadedelikter*

Mens formålet med det forrige afsnit var at undersøge sammenstødsproblematikken i relation til forsætlige skadedelikter og STRFL § 252, vil dette afsnit behandle sammenstødsproblematikken i relation til uagtsomme skadedelikter. Dette spørgsmål har været behandlet i både forarbejder, teori og retspraksis i relation til STRFL § 252 og straffelovens §§ 241 og 249.

Allerede i forarbejderne til STRFL § 252 findes der holdepunkter for, at bestemmelsen finder anvendelse i sammenstød med uagtsomme skadedelikter. U3 fremhæver således helt utvetydigt, at STRFL § 252 forventes anvendt i tæt tilknytning til straffelovens bestemmelser om uagtsomt manddrab og uagtsom grov legemsbeskadigelse:

”Paragraffen fremtræder som et Supplement til Bestemmelserne om uagtsomt Manddrab og uagtsom grov Legemsbeskadigelse, hvilket efter Omstændighederne tillige vil kunne komme til Anvendelse efter Reglerne om Sammenstød”.¹⁰²

Hurwitz har i sin teori uddybet disse udtalelser om, at STRFL § 252 fremtræder som et supplement til §§ 241 og 249 og anfører i den forbindelse, at såfremt en hensynsløs handling let kunne have ført til et menneskes død eller alvorlige tilskadekomst, men dette ikke har været tilfældet i den givne situation, men der trods alt er sket en mindre alvorlig følge, kan der være trang til at benytte STRFL § 252, særligt fordi der ikke er mulighed for at straffe for forsøg på overtrædelse af straffelovens §§ 241 og 249.¹⁰³ Denne antagelse ses at have støtte i senere retspraksis.

U 2015.1858: T var tiltalt for fire forhold af STRFL § 252 i forbindelse med at have ført et motorkøretøj i spirituspåvirket tilstand, og derved udsat en række personer for nærliggende fare. Fælles for alle forholdene var imidlertid, at T ikke ved sin kørsel havde forvoldt nogen personskade, men alene udsat personer for fare herfor, ved bl.a. at have kørt frem for rødt, og været mindre end 2 m fra at ramme en krydsende cykellist, samt i forbindelse med et højresving, foretaget med så høj en hastighed, at han mistede herredømmet over bilen, at have været under 1 m fra at ramme en fodgænger. Landsretten fandt T skyldig i samtlige forhold. Dommen er således et klart eksempel på det tilfælde, hvor det ikke er muligt at straffe efter § 241 eller § 249, fordi der ikke er sket den nødvendige personskade, og hvor en anvendelse af STRFL § 252 derfor er oplagt.¹⁰⁴

I langt den overvejende del af praksis, hvor en person er tiltalt for både overtrædelse af STRFL § 252 samt § 241 og/eller § 249 er dette i forbindelse med forskellige forhold, eller overfor forskellige personer, hvorved sammenstødsproblematikken ikke bliver aktuel.¹⁰⁵ Der er imidlertid også eksempler på, at bestemmelserne er blevet anvendt i sammenstødstilfælde.

U 1975.326 Ø: T var tiltalt for overtrædelse af STRFL § 252 såvel som § 249 ved ikke at have udvist den fornødne agtpågivenhed og ved at have ført sin bil i venstre side af vejen, hvorpå han havde påkørt en knallert. Føreren af knallerten, A, var blevet slynget op på bilens tag, og T fortsatte kørslen og foretog et højre sving, hvorved A faldt af bilen, mens T

¹⁰² *Betænkning 519/1923*, sp. 348.

¹⁰³ *Hurwitz*, s. 244.

¹⁰⁴ Jf. i øvrigt følgende afgørelser i samme retning U 1978.425 Ø, U 1998.1254 Ø og U 2008.2351 Ø.

¹⁰⁵ Jf. bl.a. U 1969.970/1 V, (U 1977.370 V), U 1978.749 Ø, U 2005.77 Ø og U 2005.2284 V.

blot fortsatte kørslen til sin bopæl. T blev dømt for overtrædelse af begge bestemmelser uagtet, at de var foretaget over for den samme person og ved den samme handling.¹⁰⁶

I den i det forrige afsnit omtalte dom, U 2013.854 H, udtalte Højesteret desuden følgende om forholdet mellem STRFL § 252 og de omtalte uagtsomme skadedelikter: *”Der vil endvidere kunne straffes i sammenstød mellem straffelovens § 252, stk. 1, og straffelovens § 241 eller § 249 i situationer, hvor der udover forsæt til fareforvoldelse tillige foreligger tilregnelser i form af uagtsomhed i forhold til den forvoldte død eller betydelige legemsbeskadigelse”*.¹⁰⁷

På baggrund af ovenstående kan det konkluderes, at de bemærkninger der blev gjort i bestemmelsens forarbejder vedr. STRFL § 252 og dens sammenspil med bl.a. §§ 241 og 249 til stadighed er blevet fulgt i retspraksis, og at der over for den samme person kan straffes for både den fareforvoldende handling, såvel som de uagtsomme følger heraf.

VI Udvikling i anvendelsesområdet

Formålet med dette kapitel er at undersøge anvendelsesområdet for STRFL § 252 i nyere retspraksis for at fastslå, om det er under udvidelse. For at kunne besvare dette spørgsmål, er det nødvendigt at have et overblik over den allerede eksisterende retspraksis. I det følgende afsnit har jeg således forsøgt at kategorisere den store del af retspraksis, som jeg har behandlet i forbindelse med denne afhandling, hvorved jeg bl.a. har forsøgt at fastslå, om der er nogle typer af fareforvoldende fremfærd, der typisk falder ind under bestemmelsen. Dernæst vil jeg foretage en analyse af STRFL § 252's enkelte betingelser i relation til cirkusdirektørsagen og krysantemumbombesagen og på denne baggrund konkludere, hvorvidt de to afgørelser er udtryk for et nyt anvendelsesområde.

A Systematisering af hidtidig retspraksis

Efter at have behandlet mere end 100 sager med relation til STRFL § 252, har jeg kunne konstatere, at der på særligt to områder er en righoldig praksis. Dette er sager med relation til våben og sager med relation til motorkøretøjer. I det følgende vil jeg inddele disse sager i underkategorier, og herved forsøge at klarlægge tendenser i bestemmelsens anvendelsesområde.

1 Sager med relation til våben

Den type af sager der fylder mest i retspraksis er uden tvivl afgørelser, der har en tilknytning til våben. Mere end $\frac{1}{3}$ af de domme jeg har behandlet vedrører anvendelse af våben i forskellige sammenhænge.

Vådeskud:

En stor del af den våbenrelaterede retspraksis vedrører sager om fareforvoldelse i forbindelse med jagt, hvor jægere eller andre tilstedeværende er blevet ramt af skud eller har været udsat for fare herfor. Endvidere er der flere eksempler på, at personer er blevet ramt i forbindelse med målskydning i private haver. Fælles for alle disse afgørelser er imidlertid, at de omhandler vådeskud. Et illustrativt eksempel på denne sagstype er U 1963.1046/1 Ø, hvor en jæger havde

¹⁰⁶ Jf. i øvrigt i samme retning U 1974.624 Ø, U 1998.427 H og U 2006.1089 H.

¹⁰⁷ U 2003.854 H, s. 857-858.

skudt efter en råbuk, velvidende at en anden jæger befandt sig mindre end 25 m fra denne, hvorved han blev ramt af adskillige hagl.¹⁰⁸

Skræmmeskud:

En anden del af den våbenrelaterede retspraksis handler om skræmmeskud. I disse sager har formålet, på samme måde som i vådeskudssagerne, ikke været at skyde på personer, men her udelukkende at skræmme disse, hvorved der er opstået en farlig situation. Et illustrativt eksempel på denne sagstype er U 1977.370 V, hvor T i forbindelse med et opstået skænderi, fremdrog en pistol og skød direkte op i luften, og efterfølgende affyrede et skud i retning mod jorden, hvorved en person blev ramt.¹⁰⁹

Våben der er gået af ved et uheld

En række sager behandler spørgsmålet om fareforvoldelse i tilfælde hvor T, i modsætning til de to ovenfor gengivne typesager, ikke har haft til hensigt at affyre et våben, enten fordi T har været uvidende om, at der befandt sig en patron i kammeret, eller fordi våbenet ved et uheld, eller på anden uoplyst måde, er gået af. Dette var bl.a. tilfældet i U 2007.26 Ø, hvor T foran nogle bekendte afmonterede en pistol, hvor der ham uvidende stadigvæk befandt sig en patron i kammeret. Pistolen gik pludseligt af, og ramte en af de tilstedeværende.¹¹⁰

Affyring af skud mod personer af mildere karakter:

En række sager relaterer sig til tilfælde, hvor der er blevet affyret skud for at ramme andre personer. Enkelte af disse sager befinder sig dog i den mildere ende af spektret enten på grund af de anvendte våben, eller fordi der alene er blevet skudt efter personers underkrop. Et illustrativt eksempel på denne sagstype er U 1980.642 V, hvor T1 og T2 havde affyret en række skud med et luftgevær mod nogle personers ben, idet de forventede, at det alene ville give et lille svirp.¹¹¹

Affyring af skud mod personer af alvorligere karakter:

Hvor den ovenfor omtalte beskydning mod personer tog sigte på mindre alvorlige tilfælde, er dommene i denne kategori reserveret til de grovere og mere alvorlige tilfælde. Disse sager vedrører skud mod personer, hvor våbnene har været af farligere karakter, eller hvor der er blevet affyret skud på kort afstand, hvorved der har været risiko for meget alvorlige skader eller dødsfald. Dette var bl.a. tilfældet i U 1971.614 H, hvor T havde affyret skud fra sin altan med et gevær, mod personer der befandt sig på en gade, og hvor bl.a. en person omkom.¹¹²

¹⁰⁸ Andre domme, der handler om vådeskud, er JD 1940.54, U 1956.941/2 V, U 1960.1072/1, U 1961.457 Ø, U 1963.636/1 V og U 1972.820/2 Ø.

¹⁰⁹ Andre domme, der handler om affyring af skræmmeskud, er U 1934.376 Ø, U 1965.340/1 V, U 1974.127 H, U 1995.127/1 Ø.

¹¹⁰ Andre domme, der handler om våben, der er gået af ved et uheld, er U 1934.135 V, U 1946.460/2 Ø, U 1982.715/1 Ø, U 2010.1232 Ø.

¹¹¹ Andre domme, der handler om affyring af skud mod personer af mildere karakter, er U 1966.503/2 Ø og U 1980.1081 Ø.

¹¹² Andre domme, der handler om anvendelse skydevåben mod personer af alvorlige karakter, er U 1976.827/2 H, U 1977.863/1 V, U 1978.34 H, U 1990.318 V, U 1993.1025 H, U 1998.1254 Ø, U 2001.965 H, U 2003.1010 H, U 2006.1155 H.

Sprængstofrelaterede sager:

Visse sager vedrører ikke skydevåben, men derimod anvendelse af eksplosive- eller brandbare stoffer af forskellig art. Hermed tænkes både på brandbomber, hjemmelavede rørbomber og sågar håndgranater. Et illustrativt eksempel på denne sagstype er U 1981.583/1 Ø, hvor T blev dømt for overtrædelse af STRFL § 252 for at have kastet brandbomber mod politiet i forbindelse med en demonstration.¹¹³

Ud over disse typesager er der en række våbenrelaterede sager, der ikke lader sig kategorisere. Flere af disse sager vedrører skydevåben, hvor det er svært helt klart at afgøre, hvad hensigten med skydningen har været.¹¹⁴ Af dommen U 1976.93 H kan det imidlertid fastslås, at også kast med knive kan medføre en anvendelse af STRFL § 252.

2 Sager med relation til motorkøretøjer

Antallet af sager der har forbindelse til motorkøretøjer udgør ca. ¼ af de mere end 100 domme, jeg har undersøgt. Som for våbensagerne har jeg også forsøgt at inddele disse sager i forskellige kategorier i overensstemmelse med deres fællestrekk.

Skræmmekørsel:

En række afgørelser vedrører, hvad der kan karakteriseres som ”skræmmekørsel”. Herved tænkes på tilfælde, hvor T eksempelvis har haft til hensigt at forskrække en person, der har befundet sig på fortovet, ved at køre frem mod denne. Et illustrativt eksempel er den omtalte U 2013.854 H, hvor T kørte op på et fortov med en fart på 30-50 km/t for at forskrække F, hvorved F måtte springe til siden for at undgå at blive ramt.¹¹⁵

Kørsel, hvor køretøjet kan siges at være anvendt som våben:

I enkelte sager har formålet ved at køre frem mod personer imidlertid ikke været blot at forskrække dem, men i stedet faktisk at påkøre dem. Køretøjet kan i disse tilfælde siges at være blevet brugt som en form for våben. Et særligt klart eksempel herpå er U 1994.784, hvor T i et fodgængerfelt flere gange kørte frem og tilbage mod en række personer for at ramme dem.¹¹⁶

Kørsel, hvor personer er blevet påkørt eller har hængt fast i bilen:

En række sager befinder sig i grænseområdet mellem de to ovennævnte sagskategorier. I disse sager kan det ikke klart udledes, at kørslen skulle være udtryk for enten forsøg på at skræmme en person eller at påkøre denne, men den foretagne kørsel har konkret medført, at en person er blevet ramt, og i flere tilfælde er landet på køretøjet, mens T har forsat kørslen, eller tilfælde hvor en person har forsøgt at stoppe T's kørsel og har hængt sig fast i køretøjet med den konsekvens, at han er blevet slæbt efter køretøjet. Et eksempel herpå er U 1969.340 H, hvor en politimand, i forbindelse med en anmodning om at se legitimation fra føreren af en bil, måtte

¹¹³ Andre domme, der handler om sprængstofrelaterede forbrydelser, er U 1972.188/2 Ø, U 1980.466/1 Ø, U 1980.821/1 Ø og U 1998.1609 Ø.

¹¹⁴ Jf. i den forbindelse bl.a. U 1965.372 Ø, U 1966.502 Ø, U 1974.624 Ø og U 1998.427 H.

¹¹⁵ Andre domme, der handler om at forskrække personer, er U 1965.158 V, U 1966.637 V, U 1975.695/1 Ø.

¹¹⁶ Andre domme, hvor motorkøretøjet er brugt som et våben, er U 2000.2514 V, U 2001.514 Ø, U 2004.2200 Ø, U 2005.25 V.

hænge sig fast i en åben dør for at undgå, at han blev væltet, hvorved han blev slæbt efter bilen over en længere strækning.¹¹⁷

Kørsel, hvor andre har grebet ind over for føreren:

En anden række af sager, der involverer motorkøretøjer, er sager, hvor den tiltalte straffes for at have grebet ind i en anden persons kørsel og dermed skabt en farlig situation. Et meget illustrativt eksempel herpå er dommen U 1964.440/1 Ø. T var passager, mens hans kone førte bilen, og under kørslen trykkede T kraftigt ned på konens fod, der hvilede på speederen. T gentog dette flere gange, indtil konen mistede herredømmet over bilen, som endte i en grøft.¹¹⁸

Vanvidskørsel:

En række sager i relation til motorkøretøjer vedrører, hvad der må karakteriseres som vanvidskørsel. Herved tænkes på tilfælde, hvor T enten har deltaget i vædeløbskørsel på offentlig vej, eller hvor T har ført et motorkøretøj så uansvarligt, evt. under påvirkning af alkohol eller andre rusmidler, at han har udsat andre trafikanter for fare. Et særlig groft tilfælde var U 2006.1089 H, hvor to bilister i forbindelse med en vædeløbskørsel blev dømt for overtrædelse af ikke mindre end 4 forhold af STRFL § 252.¹¹⁹

I modsætning til de våbenrelaterede sager er der for sager vedr. motorkøretøjer kun én afgørelse, der ikke lader sig indplacere i en af de omtalte typeforbrydelser. Dette er den flere gange omtalte sag U 2003.2421 V, hvor den tiltalte blev dømt for overtrædelse af STRFL § 252 ved at have kørt med en person på taget af sin bil efter dennes samtykke hertil.

3 Andre sagstyper

Den sidste række af sager jeg har behandlet med henblik på STRFL § 252 er af meget forskelligartet karakter og for langt de fleste sager, har de alene det fællestræk, at de hverken relaterer sig til våben eller motorkøretøjer. Størstedelen af disse er nævnt under gennemgangen af kriteriet om grov kådhed, og der henvises således til domsgennemgangen foretaget i den forbindelse.

Der er dog én gruppe af sager under denne kategori, der ses at gå igen. Disse afgørelser vedrører fyrværkeri, enten i form af affyring af dette, eller i forbindelse med opbevaring heraf, hvorved der er blevet voldt fare for personer, der har været i nærheden af fyrværkeriet. Et illustrativt eksempel er U 2006.2510 Ø, hvor T var tiltalt for overtrædelse af STRFL § 252 ved at have affyret en raket liggende på jorden, hvorved den fløj hen over jorden og eksploderede foran F, der afgik ved døden.¹²⁰

Der er endvidere en væsentlig dom som også bør nævnes under denne sagstype. I U 1994.520/2 H var T tiltalt for i en række tilfælde at have overtrådt STRFL § 252, idet han havde sygdom-

¹¹⁷ Andre domme, hvor personer er blevet påkørt eller har måtte hænge sig fast i et køretøj, er U 1966.354/2 Ø, U 1967.749 Ø, U 1969.863 H, U 1972.454 Ø, U 1975.326 Ø, U 1978.749 Ø, U 2002.1623 V og U 2012.2037 H.

¹¹⁸ Andre domme, som handler om at gribe ind i andres kørsel, er U 1978.425 Ø og 2003.2241 Ø.

¹¹⁹ Andre domme, som kan siges at være udtryk for vanvidskørsel, er U 1995.948 Ø, U 2005.77 Ø, U 2005.2284 V, U 2006.1595 Ø, U 2008.2351 Ø, U 2012.2037 H (som dog frifandt T), U 2014.2617 Ø og U 2015.1858 Ø.

¹²⁰ Andre domme, som handler om fyrværkeri, er U 1983.933/2 V, U 2000.1273/2 Ø, TfK 2007.569/2 og TfK 2013.894.

men HIV, og på trods af at han var vidende om dette, havde han haft ubeskyttet sex med en række kvinder uden at give dem besked om hans sygdom, hvorved han var tiltalt for at have udsat dem for nærliggende fare. T blev dømt i både byretten og landsretten, men Højesteret fri fandt T, da de kom frem til, at der efter forarbejderne ikke var grundlag for at fastslå, at bestemmelsen kunne finde sted ved udbredelse af kønssygdomme. Efterspillet på dommen blev, at straffelovens § 252 fik indført stk. 2 (og senere stk. 3) der gav hjemmel til at straffe for fareforvoldelse ved, at nogen smittes med en livstruende og uhelbredelig sygdom, hvilket HIV på daværende tidspunkt blev betragtet som.¹²¹

4 Delkonklusion på hidtidig retspraksis

Det følger af retsplejeloven, at domstolene ikke kan trække i arbejdstøjet forinden anklagemyndigheden har lavet en tiltale. Domstolene må dernæst holde sig inden for tiltalen, idet de ikke kan domfælde for noget forhold, der ikke er omfattet af denne.¹²² Domstolene får således kun mulighed for at tage stilling til spørgsmål om STRFL § 252's anvendelsesområde, når der anlægges sag, hvilket anklagemyndigheden i højere grad får anledning til at gøre, i det omfang der vedtages lovgivning som kriminaliserer områder inden for hvilke, der kan foretages fareforvoldende handlinger. Bestemmelsens anvendelsesområde udvikler sig derfor i et tæt parløb med anden lovgivning.

Dette kan bl.a. ses i forhold til våbendommene, hvor mere end 60% af de domme jeg har behandlet vedr. STRFL § 252 fra perioden 1955-1992, har relation til våben. Dette må ses på baggrund af indførslen af våbenloven i 1946 samt de løbende stramninger, der er blevet foretaget, hvorved lovgivningsmagten har gjort opmærksom på farerne ved skydevåben, og anklagemyndigheden har herved fået anledning til at anlægge sager om overtrædelse af STRFL § 252 på dette område.¹²³

Det samme kan ses af dommene vedr. motorkøretøjer som relaterer sig til vanvidskørsel. Her er størstedelen af dommene fra 2005 og fremefter, hvilket også må ses som et udslag af bl.a. den tidligere omtalte lov ændring i 2002, hvorefter strafferammerne for straffelovens §§ 241, 249 og 252 blev hævet, samt de efterfølgende lovændringer til §§ 241 og 249, hvorefter hensynsløs kørsel skal ses som en skærpende omstændighed i forbindelse med anvendelsen af disse bestemmelser, hvilket utvivlsomt også har påvirket vurderingen af, hvornår STRFL § 252 finder anvendelse.¹²⁴

En lignende udvidelse af anvendelsesområdet ser ud til at være på vej i sager om fyrværkeri på baggrund af de ændringer, der er blevet foretaget af bl.a. fyrværkeriloven i de senere år.¹²⁵ Dette kan således tænkes at få betydning ved afgørelsen af, om STRFL § 252 skal finde anvendelse på den nye sag om salg af krysantembomber, som vil blive omtalt i det følgende.

¹²¹ De sygdomme, der er omfattet af bestemmelsen, fastsættes i en bekendtgørelse. Ved BEK nr. 1040 2011 er der ikke længere nogen sygdomme, der er omfattet af STRFL § 252, stk. 2.

¹²² Jf. LBK nr. 1255 af 16/11/2015 §§ 718, 834 stk. 1 og 883, stk. 3.

¹²³ Lov nr. 398 af 12/07/1946 samt bl.a. lov nr. 217 af 31/05/1963.

¹²⁴ Lov nr. 380 af 06/06/2002 samt lov nr. 218 af 31/03/2004 og lov nr. 559 af 24/06/2005. Den øgede kriminalisering af spirituskørsel, må ligeledes antages at have haft betydning for udviklingen.

¹²⁵ Lov nr. 1096 af 12/12/1994, lov nr. 1060 09/11/2005 og lov nr. 267 af 25/03/2014.

B Tendenser i ny retspraksis

Formålet med de følgende to afsnit er at rette blikket fremad og undersøge, hvorvidt STRFL § 252 er på vej mod et nyt anvendelsesområde. Som nævnt i indledningen til denne afhandling, udtalte en anerkendt professor i strafferet i en avisartikel i begyndelsen af 2015, at en sigtelse af en person efter STRFL § 252 var udtryk for en speciel brug af bestemmelsen, som han ikke mindedes at have set før.¹²⁶ Sagen har i skrivende stund endnu ikke været for byretten, men vil på baggrund af anklageskriftet blive analyseret i forhold til STRFL § 252's enkelte betingelser, hvorefter det vil blive undersøgt, om en anvendelse af bestemmelsen vil være udtryk for et nyt anvendelsesområde.

I maj 2015 afsagde retten i Holbæk dom i en anden sag, der var procederet på STRFL § 252.¹²⁷ Denne sag er efterfølgende blevet anket af anklagemyndigheden og venter i skrivende stund på at komme for landsretten. Da sagen for en umiddelbar betragtning også repræsenterer et sagsområde uden klare fortilfælde, vil også denne sag blive analyseret, og det vil ligeledes blive undersøgt om en anvendelse af bestemmelsen vil være udtryk for en udvikling i bestemmelsens anvendelsesområde.

1 Cirkusdirektørsagen

Baggrunden for sagen var et privat arrangement, der blev afholdt af Cirkus Arena. Den ansvarlige for arrangementet var den tiltalte cirkusdirektør B. Arrangementet skulle foregå i juni 2013, hvor Cirkus Arena bl.a. stod for opsætningen af et telt til afholdelse af en reception for ca. 500 gæster. Opsætningen af teltet blev foretaget af et hold på 35-40 mand, og teltet blev opsat en uge før afholdelsen af arrangementet. B havde allerede i december måned året forinden været ude at besigtige teltpladsen, hvor han skulle vurdere, om det ville være forsvarligt at opstille teltet, og fandt i den forbindelse ikke noget at bemærke. Ved opsætningen af teltet et halvt år senere var B endvidere selv til stede på pladsen, hvor han konkluderede, at jordbunden var god nok til opsætning af teltet.¹²⁸ Under afviklingen af arrangementet kollapsede teltet, men baggrunden herfor er omdiskuteret. En række vidner forklarede under retssagen, at kollapset skyldtes utilstrækkelige jordbundsforhold, mens en anden række vidner forklarede, at kollapset skyldtes et lokalt og særligt vejrfænomen.¹²⁹

Ved byrettens afgørelse af sagen blev de divergerende vidneforklaringer behandlet, hvorefter byretten fremhævede, at det ikke kunne udelukkes, at der havde været tale om et meget lokalt, voldsomt og usædvanligt vejrfænomen, der bidrog til eller var den udløsende faktor for teltets kollaps. Byretten udtalte endvidere følgende:

”Det kan således ikke udelukkes, at kollapset var udløst af uforudsigelige omstændigheder, herunder at teltet ved kollapset blev påført kræfter, som lå udover det påregnelige, og som tiltalte ikke kan gøres ansvarlig for. Herefter er det ikke med den for en domfældelse kræ-

¹²⁶ Ritzau (2015): Professorer: Speciel brug af straffelov i fyrværkerisag. I dr.dk/nyheder 3. januar 2015.

¹²⁷ Holbæk Byrets dom af 30. april 2015, 60-4013/2014 (i det følgende omtalt *Holbæk Byrets dom*). Jeg har ansøgt om aktindsigt efter de almindelige regler herom og har dommen i en fysisk kopi, som kan rekvireres efter ønske. Anklageskriftet og rettens afgørelse er vedhæftet som henholdsvis bilag 1 og bilag 2.

¹²⁸ *Holbæk Byrets dom*, s. 3 og 6.

¹²⁹ *Holbæk Byrets dom*, s. 6, 11, 20, 23 26, 27, 30, 35-36 og 43-44.

vede sikkerhed bevist, at teltets kollaps skyldtes forhold, som kan tilregnes tiltalte forsætligt eller uagtsomt”.¹³⁰

Anklagemyndigheden valgte imidlertid efter byrettens afgørelse at anke sagen til landsretten, og jeg vil i den forbindelse på baggrund af anklageskriftet undersøge, hvilke momenter landsretten skal bedømme ved deres afgørelse af, om STRFL § 252 finder anvendelse. Derudover vil jeg undersøge om sagen burde have været rejst mod andre end B, samt om sagen vil være udtryk for et nyt anvendelsesområde, såfremt landsretten kommer frem til, at bestemmelsen skal finde anvendelse.

Anklageskriftet i ankesagen er uændret i forhold til tiltalen for byretten, og tiltalen lyder som følger:¹³¹

”overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1, ved for *vindings skyld, af grov kådhed eller på lignende hensynsløs* måde at have forvoldt nærliggende fare for nogens liv eller førlighed, idet tiltalte i perioden op til den 21. juni [...], som *virksomhedsleder i [C]* og ansvarlig for opsætningen af et [...] telt at have undladt at træffe tilstrækkelige foranstaltninger for så vidt angår jordbundens bæreevne ved opstilling af teltet, hvilket havde til følge, da forankringer ikke havde den tilstrækkelige styrke, at teltet kollapsede under cirkusoptræden, hvorved han forvoldt *nærliggende fare* for ca. 550 gæster og personales *liv og førlighed*, idet disse måtte smide sig på gulvet eller løbe ud af teltet for ikke at blive ramt af teltet, ligesom 7 personer kom lettere til skade”.¹³² (Mine udhævelser).

Som det fremgår af mine udhævelser i anklageskriftet, er det slået fast, at B er virksomhedsleder i det selskab, som stod for at afvikle forestillinger i Circus Arena regi, herunder det omhandlede private arrangement, hvorunder teltet kollapsede. Indledningsvis kan det derfor overvejes, om sagen overhovedet er blevet anlagt mod den rette, eller om sagen i stedet skulle have været anlagt mod selskabet C eller evt. både C og B.

Som tidligere nævnt er der efter straffelovens § 306, mulighed for at straffe juridiske personer for alle overtrædelser af straffeloven efter reglerne i straffelovens kapitel 5. For at kunne rejse sagen mod C kræves det således, at selskabet kan anses for ansvarlige for den begåede handling efter §§ 25-27. § 25, der forudsætter, at en juridisk person kun kan straffes i det omfang, det er fastslået ved eller i medfør af lov, er utvivlsomt opfyldt, da sagen vedrører en straffelovsbestemmelse jf. straffelovens § 306. § 26, er ligeledes opfyldt, da den omhandlede juridiske person er et anpartsselskab, og dermed direkte omfattet af bestemmelsens ordlyd. Den sidste betingelse for at kunne gøre C ansvarlig er således i medfør af § 27, hvorefter den begåede overtrædelse af loven skal kunne tilregnes en eller flere personer med tilknytning til den juridiske person. Dette kriterie er også opfyldt, da overtrædelsen er sket i tilknytning til den juridiske persons virksomhed (en del af arrangementet bestod af en cirkusoptræden) og endvidere af en person, der var ansvarlig for driften af selskabet.

¹³⁰ Jf. bilag 2.

¹³¹ Dette er bekræftet telefonisk af anklager i sagen, Betina Hall Ingmark.

¹³² Jf. bilag 1. B var desuden tiltalt for overtrædelse af en række bestemmelser i arbejdsmiljøloven.

Det ville altså som udgangspunkt være muligt at rejse sagen mod C. Som nævnt under den tidligere gennemgang af muligheden for at straffe juridiske personer, er der indtil nu ikke retspraksis, hvorefter et juridisk selskab er blevet straffet for overtrædelse af STRFL § 252, og efter forarbejderne til straffelovens § 306, falder STRFL § 252 heller ikke inden for det område af bestemmelser, formueforbrydelser, som virksomhedsansvaret tog sigte på at bekæmpe. Heroverfor må det dog pointeres, at STRFL § 252 indeholder et vindingskriterie, samt at den økonomiske interesse en afholdelse af arrangementet havde i hvert fald må siges at falde inden for virksomhedsområdet. Selvom der ikke tidligere er set trykt retspraksis for virksomhedsansvar på netop dette område, mener jeg, på baggrund af sagens karakter, at det havde været oplagt at rejse sagen mod selskabet. Denne mulighed støttes endvidere af den tidligere omtalte Greenpeace sag, U 2006.1584 Ø, hvor foreningen blev dømt for overtrædelse af en straffelovsbestemmelse, som heller ikke faldt ind under kerneanvendelsesområdet af virksomhedsansvaret.

Spørgsmålet er dernæst, om sagen burde have været rejst mod selskabet alene eller også mod B. Af rigsadvokatens meddelelse 5-1999 fremgår det, at der i de tilfælde, hvor der kan være grundlag for at rejse en sag mod en juridisk person, som udgangspunkt også skal rejses tiltale mod den eller de fysiske personer, der har overtrådt den pågældende straffelovsbestemmelse. Henset til B's stilling i selskabet, samt hans mangeårige erfaring på området, mener jeg ikke, at der er holdepunkter for at fravige udgangspunktet i denne forbindelse. Sagen kunne således i min optik have været rejst mod både selskabet og B.

For at kunne straffe både selskabet og B kræves det dog i alle tilfælde, at der har fundet en overtrædelse af STRFL § 252 sted, hvilket forudsætter at de objektive og subjektive gerningsmomenter er opfyldt. I overensstemmelse med min gennemgang af kriterierne *vindings skyld*, *grov kådhed* og *lignende hensynsløs måde*, må den i anklageskriftet beskrevne handlemåde opfylde mindst et af disse kriterier, for at bestemmelsen finder anvendelse. Retten skal således efter anklageskriftet tage stilling til, om en beslutning om at opsætte et cirkustelt, uden forinden at have foretaget tilstrækkelige undersøgelser af jordbundsforholdene, konstituerer en hensynsløs handling efter STRFL § 252.

Herefter skal retten tage stilling til, om der er blevet voldt nærliggende fare for nogens liv eller førlighed. Retten skal herved tage stilling til, om S kan siges at have forvoldt faren. Der kan i den forbindelse henvises til min gennemgang af, hvem der kan straffes for en overtrædelse af STRFL § 252, hvorefter retspraksis hidtil har anerkendt en bred forståelse af den personkreds, der kan straffes, og har dømt andre personer, end den der har foretaget den afgørende fareforvoldende handling.

Dernæst skal retten afgøre om faren kan siges at have været nærliggende. Retten skal således i overensstemmelse med forarbejderne foretage en objektiv vurdering af sandsynligheden for farens indtræden uden at tillægge tiltaltes opfattelse betydning. Slutteligt skal retten afgøre, om nogens liv eller førlighed er blevet udsat for fare. Af anklageskriftet fremgår det, at 7 personer kom lettere til skade ved teltets kollaps, hvilket retten må forventes at inddrage ved deres afgørelse af, om også denne betingelse er opfyldt.

Finder retten, at alle de objektive gerningsmomenter er opfyldt, er en anvendelse af bestemmelsen endelig afhængig af, at B har haft den fornødne tilregnelser. Af byrettens afgørelse fremgik

det, at teltets kollaps ikke skyldtes forhold, der kunne tilregnes B forsætligt eller uagtsomt. Som jeg imidlertid konkluderede under min gennemgang af de subjektive betingelser, finder STRFL § 252 ikke anvendelse på forhold, der alene er uagtsomme, hvorfor landsrettens opgave i denne henseende er at vurdere, om der kan statueres det fornødne forsæt.

Såfremt retten finder, at både de objektive og subjektive gerningsmomenter er opfyldt og vælger at domfælde, skal det overvejes, om anvendelsesområdet for STRFL § 252 hermed er blevet udvidet. For en snæver betragtning kan dette siges at være tilfældet, da der ikke er tidligere sager, der har anvendt bestemmelsen i forbindelse med opsætning af et cirkustelt. På et mere overordnet plan har sagen flere lighedspunkter med sager om byggesjusk, hvilket er et sagsområde, hvor bestemmelsen ifølge min undersøgelse af retspraksis ikke er blevet forsøgt anvendt siden 1936.¹³³ Sagen kan derfor muligvis ses som en udvikling i anklagemyndighedens tiltalepraksis. Sagen vedrører imidlertid også spørgsmålet om, hvorvidt man kan blive ansvarlig for andres handlinger, idet B er tiltalt for at have truffet beslutning om opsætning af teltet uden at have foretaget de fornødne undersøgelser, mens den egentlige opsætning, som førte til teltets kollaps, blev foretaget af andre. Set i dette lys er sagen ikke nogen nyskabelse, idet retspraksis, som tidligere nævnt, har anerkendt, at bestemmelsen finder anvendelse, selvom den endelige fareforvoldende handling er foretaget af andre end den tiltalte.

Cirkusdirektørsagen kunne dog have udgjort et nyt anvendelsesområde for bestemmelsen, såfremt sagen var blevet anlagt mod selskabet i stedet. Det ville i så fald have været første gang STRFL § 252 var blevet anvendt over for en juridisk person.

2 Krysantembombe-sagen

D. 02/01-2015 blev en 29-årig mand, S, sigtet efter STRFL § 252 for at have solgt et antal krysantembomber, der nytårsaften ved to forskellige lejligheder blev affyret. Ved de to affyringer, som blev foretaget af de personer S havde solgt bomberne til, mistede 3 personer livet, mens to andre blev hårdt kvæstet. S nægtede sig skyldig i sigtelsen, men byrettens dommer valgte trods dette at varetægtsfængsle S.¹³⁴ S blev tiltalt ved anklageskrift af 3. december 2015, og jeg vil på baggrund af dette undersøge de enkelte betingelser i relation til STRFL § 252, som domstolene skal bedømme ved deres afgørelse af, om bestemmelsen finder anvendelse, og dernæst om en eventuel domfældelse i sagen vil være udtryk for et nyt anvendelsesområde.

Efter anklageskriftet er S tiltalt for følgende:¹³⁵

”overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1 og overtrædelse af fyrværkerilovens § [...], ved forud for d. 1. januar 2015 fra adressen [...] *for vindings skyld, af grov kådhed eller på lignende hensynsløs måde* og under skærpende omstændigheder at have *erhvervet, opbevaret og overdraget* fyrværkeri uden kommunalbestyrelsens tilladelse, hvor den tiltalte d. 1. januar 2015 *opbevarede 109 kanonslag* og forud for den 1. januar 2015 *overdrog farlige luftbomber med høj risiko* til flere private personer uden den fornødne vejledning, herunder til

¹³³ Jf. VLT 1936.1.

¹³⁴ Jesper V. Larsen (2015): Krysantemum-tragedien: Sigtet brød sammen i retten - var 'bedste ven' med dræbte. I bt.dk 2. januar 2015.

¹³⁵ Jeg anmodede Nordjyllandspoliti om aktindsigt i anklageskriftet d. 08/12/2015. Anklageskriftet fremgår af bilag 3.

M og N, *hvorved tiltalte forvoldte nærliggende fare for liv og førlighed, idet anvendelsen af luftbomberne forårsagede flere dødsfald og betydelige skader på legeme.*"¹³⁶(Mine udhævelser)

Ud over tiltalen for overtrædelse af STRFL § 252 er S også tiltalt for to forhold af uagtsomt manddrab jf. straffelovens § 241 og et forhold af uagtsom grov legemsbeskadigelse jf. § 249, hvilket som konkluderet under min gennemgang af sammenstødsproblematikken er helt i tråd med både teori og praksis.¹³⁷

Retten skal i første omgang tage stilling til, om salg af krysantemumbomber, som beskrevet i anklageskriftet, opfylder et af kriterierne om *vindings skyld, grov kådhed* eller *lignende hensynsløs måde*. Der er ingen domme i relation til STRFL § 252, der forholder sig til problemstillingen vedr. køb og salg af ulovligt fyrværkeri. Derimod findes der to nyere landsretsdomme, der vedrører opbevaring af ulovligt fyrværkeri, hvor de tiltalte i begge sager blev dømt for overtrædelse af STRFL § 252. Det skal dog påpeges, at opbevaringen vedrørte en større mængde ulovligt fyrværkeri end i den pågældende sag, ligesom de tiltalte i den ene af afgørelserne tilstod, hvilket kan have haft betydning for domstolenes bedømmelse af forholdet.

TfK 2013.894: T1 og T2 var tiltalt for overtrædelse af STRFL § 252 for at have opbevaret en række kemikalier, som blev brugt til produktion af kanonslag, samt for at have produceret og opbevaret disse, da de voldte nærliggende fare for nogens liv og førlighed, da to personer omkom ved en pludselig eksplosion. T1 og T2 tilstod begge at have medvirket til overtrædelse af bestemmelsen, idet de havde tilsigtet en økonomisk vinding herved.

TfK 2007.569/2: T var bl.a. tiltalt for i strid med fyrværkeriloven at have opbevaret en stor mængde fyrværkeri i en lagerbygning. I forbindelse med en opstået brand undlod T, efter at politiet og brandvæsnet var ankommet til stedet, at meddele dem, at der i lagerbygningen befandt sig den omtalte mængde fyrværkeri, hvorved brand- og politifolkene blev udsat for en nærliggende livsfare, da en del af fyrværkeriet pludseligt sprang i luften.

I begge de omtalte sager er det således opbevaringen af det ulovlige fyrværkeri, der er til pådømmelse ift. STRFL § 252 og ikke salget heraf. I 2013-afgørelsen var der også tale om salg af det ulovligt producerede fyrværkeri, men den person der stod for salget omkom ved eksplosionen, hvorfor der ikke blev taget selvstændigt stilling til, om salget i sig selv ville have været omfattet af bestemmelsen.

Dernæst skal det undersøges, om der ved den foretagne handling er voldt nærliggende fare for nogens liv eller førlighed. Da der efter anklageskriftet er tale om flere dødsfald samt betydelig skade på legeme, er det kvalificerede farekrav utvivlsomt opfyldt, men domstolene skal også tage stilling til, om faren ved salget af bomberne kan siges at være nærliggende og forvoldt af S. Der findes i den forbindelse i hvert fald én dom, der behandler spørgsmålet om overdragelsen af en farlig genstand.

¹³⁶ Jf. bilag 3, s. 1.

¹³⁷ Jf. bilag 3, s. 2.

U 1980.466/1 Ø: T1 havde af en person, A, modtaget en hjemmelavet rørbombe (et jernrør fyldt op med sortkrudt). T1 havde medbragt bomben på en bar, hvor en masse mennesker var forsamlet. Her overgav han bomben til T2, som valgte at antænde denne, hvorved den eksploderede med stor kraft, og slyngede jernrøret rundt i lokalet. T1 og T2 blev i både by- og landsretten dømt for overtrædelse af § 252, mens A ikke blev inddraget i sagen.

Som det fremgår af dommen, blev der ved anvendelsen af STRFL § 252 sondret mellem den oprindelige overdrager af bomben, A, og overdrageren af bomben umiddelbart før dens affyring, T1. Der kan naturligvis være flere årsager til, at A ikke blev inddraget i sagen, og dommen må da også tages med det forbehold, at den ikke tager stilling til, om også A ville kunne være blevet dømt for overtrædelse af bestemmelsen. En mulig årsag til, at A imidlertid ikke blev inddraget kan være, at anklagemyndigheden ikke har anset bestemmelsen for at kunne anvendes i forhold til A på grund af hans svagere tilknytning til den fareforvoldende handling. Endvidere fremgår det ikke klart af dommen, om T1 blev straffet for overdragelse af bomben til T2, eller om T1 blev anset for sammen med T2 at have antændt bomben, selvom det konkret var T2, der foretog handlingen.

Ved domstolens afgørelse af om betingelsen er opfyldt kan det således få betydning, at S ikke var tilstede ved affyringerne af krysantembomberne, men på den anden side behøver dette ikke at være afgørende, idet STRFL § 252 som tidligere nævnt i flere tilfælde er blevet anvendt, hvor en anden end den tiltalte har foretaget den afgørende fareforvoldende handling.

Såfremt retten finder, at de objektive såvel som subjektive betingelser er opfyldt og vælger at domfælde, må det overvejes, om en anvendelse af bestemmelsen i dette tilfælde vil være udtryk for et nyt anvendelsesområde. Som for cirkusdirektørsagen, kan dette for en umiddelbart betragtning siges at være tilfældet, da STRFL § 252 ikke tidligere er blevet anvendt ved salg af ulovligt fyrværkeri. I den forbindelse må det dog erindres, at bestemmelsen allerede er blevet anvendt ved både affyring og besiddelse af fyrværkeri, samt at lovgivningen på området for fyrværkeri er blevet væsentlig strammet i de senere år, hvorfor en anvendelse i denne sag nok i mindre grad skal anses som en udvidelse af anvendelsesområdet, men nærmere som en naturlig udvikling i bestemmelsen, som det tidligere er set inden for henholdsvis våben og motorkøretøjer.

Ligesom det var tilfældet med cirkusdirektørsagen vedrører nærværende sag også ansvar for en fareforvoldende handling, der er blevet foretaget af en anden, hvilket som tidligere nævnt ikke i sig selv er en nyskabelse. Såfremt retten domfælder i denne sag, vil det dog være den første sag om ansvar for andres fareforvoldende handlinger, hvor den tiltalte ikke har været i umiddelbar nærhed af den, der har forvoldt faren. Set i dette lys kan der således argumenteres for, at en anvendelse i denne sag vil udvide bestemmelsens anvendelsesområde.

VII Konklusion

På trods af at ordlyden af STRFL § 252 stort set har været uændret siden dens indførsel i 1930 har bestemmelsen formået at fastholde sin relevans i dansk strafferet. Selvom anvendelsen af kriterierne om vindings skyld og grov kådhed formenlig har været en anden, end man forestillede sig ved udarbejdelsen af forarbejderne, har de utvivlsomt spillet en stor rolle for den hensynsløsfvejning, som der skal foretages for, at bestemmelsen kan finde anvendelse.

Af forarbejderne fremgik det, at et af formålene med bestemmelsen var, at den skulle supplere andre bestemmelser bl.a. i sammenstødtilfælde. Dette har i særdeleshed gjort sig gældende i forhold til bestemmelserne om uagtsomt manddrab og uagtsomt grov legemsbeskadigelse, hvor der i flere tilfælde er blevet tiltalt og dømt efter alle tre bestemmelser, ligesom det er tilfældet med tiltalen i den omtalte krysantembombesag. Bestemmelsens anvendelsesområde har dog samtidigt udviklet sig i tæt parløb med lovgivningen på andre retsområder, som det eksempelvis kan ses på de mange sager vedr. motorkøretøjer og inden for våbenområdet. Også i denne forbindelse kan krysantembombesagen ses som et udtryk for denne udvikling i kraft af det øgede fokus på farerne ved ulovligt fyrværkeri og den tættere regulering på dette område, som har fundet sted i de seneste år.

Når det kommer til spørgsmålet om STRFL § 252 er ved at få et nyt anvendelsesområde, er det derimod mere tvivlsomt, om dette er tilfældet. Selvom både cirkusdirektørsagen og krysantembombesagen kan siges at være enestående hver for sig, bygger de begge på en anvendelse af bestemmelsen, hvor spørgsmålet i høj grad er, om man kan blive straffet for andres fareforvoldende handlinger, hvilket er en mulighed, som tidligere er blevet fastslået i retspraksis. Der kan dog argumenteres for, at en anvendelse af bestemmelsen i disse to sager muligvis vil føre til, at bestemmelsen i fremtiden kan anvendes i tilfælde, hvor tilknytningen mellem den tiltalte, og den der foretager den fareforvoldende handling, er svagere, end det har været tilfældet tidligere.

I sidste ende er det domstolene, der må tage stilling til, hvor langt anvendelsesområdet for STRFL § 252 kan strækkes, men de får kun mulighed for dette, såfremt anklagemyndigheden indbringer sager for retten der ligger i grænseområdet. Krysantembombesagen er et eksempel på en sådan sag og afhængig af, hvad domstolene kommer frem til, får vi måske et svar på, hvor langt bestemmelsens anvendelsesområde kan strækkes.

VIII Litteraturliste:

A Betænkninger

U1: Betænkning afgiven af Kommissionen nedsat til at foretage et gennemsyn af den almindelige Borgerlige Straffelovgivning. 1912.

(Betænkning 515/1912)

U2: Betænkning angående de af den under ... nedsatte Straffelovskommission udarbejdede Forslag indeholdende Udkast til Lov vedrørende den borgerlige Straffelovgivning med Motiver. 1917.

(Betænkning 516/1917)

U3: Betænkning afgiven af straffelovskommissionen. 1923.

(Betænkning 519/1923)

Straffelovrådets betænkning om strafferammer og prøveløsladelse. Delbetænkning I om sanktionsspørgsmål.

(Betænkning 1099/1987)

Straffelovrådets betænkning om en lov om fuldbyrdelse af straf m.v. Delbetænkning III om sanktionsspørgsmål
(Betænkning 1355/1998)

B Bøger og artikler

Alf Ross, *Om "Konkret" og "Abstrakt" fare*, Tidsskrift for Rettsvidenskab 1975, s. 402-428.

Gorm Toftegaard Nielsen, *Strafferet I – Ansvaret*, 3. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2008

Jens Evald og Sten Schaumburg-Müller, *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2004

Jens Røn, Jørn Vestergaard, Thomas Rørdam, Anders Dorph & Hanne Rahbæk, *Forbrydelser og andre strafbare forhold*, 3. udgave, Gjellerups Forlag, 2013

Knud Waaben og Lars Bo Langsted, *Strafferettens specielle del*, 6. udgave, Karnov Group, 2014

Malene Bechmann Christensen, *Det strafferetlige samtykke*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2009

Mogens Beier, Jørn Holmann Hansen, Jørgen Jochimsen og Uno Valbak, *Systematisk oversigt over domme i kriminelle sager 1987-1989*, 1. udgave, G.E.C Gads Forlag, 1990

Nicolaj Sivan Holst, *Strafbar passivitet*, Ph.d.-afhandling, Juridisk Institut Aarhus Universitet 2014

Oluf Krabbe, *Borgerlig Straffelov af 15. april 1930*, 4. udgave, G.E.C. Gads Forlag, 1947

Stephan Hurwitz, *Den danske kriminalret speciel del*, G.E.C. Gads Forlag, 1955

Vagn Greve, Asbjørn Jensen, Poul Dahl Jensen og Gorm Toftegaard Nielsen, *Kommenteret straffelov, Speciel del*, 10. omarbejdede udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2012

C Avisartikler

Jesper Vestergaard Larsen (2015): Krysantemum-tragedien: Sigtet brød sammen i retten - var 'bedste ven' med dræbte. I bt.dk 2. januar 2015. <http://www.bt.dk/krimi/krysantemum-tragedien-sigtet-broed-sammen-i-retten-var-bedste-ven-med-draebte>.

Natali Braagaard (2015): Fyrværker: Lad nu være - krysantembomber er livsfarlige! Nyhederne.tv.dk 01/01 2015. <http://nyhederne.tv2.dk/2015-01-01-fyrvaerker-lad-nu-vaere-krysantembomber-er-livsfarlige>

Ritzau (2015): Professorer: Speciel brug af straffelov i fyrværkerisag. I dr.dk/nyheder 3. januar 2015. <http://www.dr.dk/nyheder/indland/professorer-speciel-brug-af-straffelov-i-fyrvaerkerisag>

Ritzau (2015): Teltkollaps: Anklager kræver fængsel til cirkus-boss. I dr.dk/nyheder 5. januar 2015. <http://www.dr.dk/nyheder/indland/teltkollaps-anklager-kraever-faengsel-til-cirkus-boss>

Ritzau (2015): Anklager anker dom om kollapse cirkustelt. I dr.dk/nyheder 18. maj 2015. <http://www.dr.dk/nyheder/indland/anklager-anker-dom-om-kollapse-cirkustelt>

D Bilag nr. 1 – Anklageskriftet i cirkusdirektørsagen

RET TEN I HOLBÆK

Udskrift af dombogen

DOM

afsagt den 30. april 2015

Rettens nr. 60-4013/2014

Politiets nr. 1200-73341-00012-14

Anklagemyndigheden

mod

cpr-nummer *****

Der har medvirket domsmænd ved behandlingen af denne sag.

Anklageskrift er modtaget den 23. december 2014.

B er tiltalt for

1.

overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1, ved for vindings skyld, af grov kådhed eller på lignende hensynsløs måde at have forvoldt nærliggende fare for nogens liv eller færghed, idet tiltalte i perioden op til den 21. juni 2013 ca. kl. 14.48 på Pionergården, Sønderstrandsvej 52, 4400 Kalundborg, som virksomhedsleder i **B** og ansvarlig for opsætningen af et 60 meter langt, 40 meter bredt og 18 meter højt telt at have undladt at træffe tilstrækkelige foranstaltninger for så vidt angår jordbundens bæreevne ved opstilling af teltet, hvilket havde til følge, da forankringerne ikke havde tilstrækkelig styrke, at teltet kollapsede under cirkusoptræden, hvorved han forvoldte nærliggende fare for ca. 550 gæster og personales liv og færghed, idet disse måtte smide sig på gulvet eller løbe ud af teltet for ikke at blive ramt af teltet, ligesom 7 personer kom lettere til skade.

2.

overtrædelse af arbejdsmiljølovens § 23 og § 45, stk. 1, jf. § 82, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 5, nr. 1, og bekendtgørelse nr. 1109 af den 15. december 1992 om anvendelse af tekniske hjælpemidler § 4, og § 7, stk. 1, og 2, nr. 1 og 4, ved i perioden op til den 21. juni 2013 ca. kl. 14.48 på Pionergården, Sønderstrandsvej 52, 4400 Kalundborg, som virksomhedsleder i **B**, at have været ansvarlig for, at et teknisk hjælpemiddel - et 60 meter langt, 40 meter bredt og 18 meter højt telt - ikke blev anvendt og opstillet således, at det var sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, idet jordbunden under ankerpladerne på teltets sydside var blød og våd og derved ikke havde den fornødne bæreevne og stabilitet til at holde bardunerne på

546 91 722

Der er udarbejdet en personundersøgelse af 23. februar 2015 af Kriminalforsorgen.

Det nedlagte erstatningskrav er efter retsformandens beslutning ikke taget under påkendelse i denne sag, da der er tale om et ikke ukompliceret krav, som ikke forsvarligt kan pådømmes under denne sag uden en forsinkelse heraf.

Rettens begrundelse og afgørelse

Det lægges efter sagens oplysninger til grund, at det anvendte materiel ved teltopsætningen var i god stand, og at den tekniske opsætning af teltet var fagligt fuldt forsvarlig.

Arbejdstilsynets undersøgelser, den kriminaltekniske erklæring, MOEs geotekniske undersøgelse samt Statens Byggeforskningsinstituts undersøgelsesrapport, der blandt andet bygger på politirapporter og den geotekniske undersøgelse, og de supplerende forklaringer af de personer, der har udarbejdet erklæringerne, peger i retning af, at årsagen til kollapsedet skulle findes i, at teltets forankringer i jordbunden ikke kunne modstå den påvirkning, det blev udsat for. Konklusionerne har som forudsætning, at vejrbilledet på stedet var som vurderet af DMI på baggrund af vejrmålinger og -observationer andre steder fra, idet der ikke foreligger målinger fra det aktuelle sted.

Heroverfor står forklaringerne fra [redacted], [redacted], tiltalte og særligt [redacted] - personer, som var til stede eller befandt sig i nærheden af teltet under kollapsedet - om, at et meget lokalt, voldsomt og usædvanligt vejrfænomen - af vidnet [redacted] benævnt som en skypumpe - kom ind fra vandet, lige inden teltet kollapsede. Dette støttes af [redacted] forklaring. Det kan på baggrund af disse forklaringer ikke udelukkes, at dette vejrfænomen bidrog til eller var den udløsende faktor for teltets kollaps. Der er herved tillige lagt vægt på, at teltet havde stået på stedet i op mod en uge, og at der på flere tidspunkter i løbet af denne uge ifølge de tilgængelige vejrmålinger fra nærmeste målestation havde været et vejrbillede med stærkere vind og vindstød end den 21. juni 2013. Det kan således ikke udelukkes, at kollapsedet var udløst af uforudsigelige omstændigheder, herunder at teltet ved kollapsedet blev påført kræfter, som lå udover det påregnelige, og som tiltalte ikke kan gøres ansvarlig for.

Herefter er det ikke med den for en domfældelse krævede sikkerhed bevist, at teltets kollaps skyldtes forhold, som kan tilregnes tiltalte forsætligt eller uagtsomt.

Hertil kommer, at det pågældende telt ikke med sikkerhed kan anses for at være et "teknisk hjælpemiddel", omfattet af arbejdsmiljølovens § 45, stk. 1, og den tilhørende bekendtgørelse om tekniske hjælpemidler. Der er herved

lagt vægt på, at teltet ikke efter en naturlig sproglig forståelse af bestemmelsens formulering - "Maskiner, maskindele, beholdere, præfabrikerede konstruktioner, apparater, redskaber, byggevarer, andre tekniske hjælpemidler og personlige værnemidler" - umiddelbart er omfattet af begrebet. Der er endvidere lagt vægt på, at det i de specielle bemærkninger til den oprindelige bestemmelse i lov nr. 681 af 23. december 1975, i det fremsatte forslag af 8. oktober 1975 er anført: "Sammenholdes med almindelig lov §§ 16, 17 og 19-26, handels- og kontorloven §§ 8, 9 og 11, og landbrugsloven §§ 8, 9 og 11-18. Disse bestemmelser anvender dels vide begreber som "teknisk anordning", dels betegnelser som maskineri, beholdere, hjælpemidler ved transportarbejde m. v.

I den foreslåede bestemmelse er der givet en enklere regel, der skal gælde alle de hidtil omfattede kategorier af anordninger og hjælpemidler. Som typiske eksempler udover de i bestemmelsen udtrykkeligt anførte kan nævnes værktøjer, instrumenter, elevatorer, kraner, stilladser og løbebroer, endvidere tekniske og kemiske anlæg, containere og sække."

Som følge heraf frifindes tiltalte.

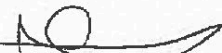
Thi kendes for ret:

~~_____~~ frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger.

Marianne T. Øllgaard
 dommer

Udskriftens rigtighed bekræftes.
 RETTEN I HOLBÆK, den 14. september 2015

 Maria Gottlieb Ahrensberg
 Kontorfuldmægtig

F Bilag nr. 3 – Anklageskriftet i krysanthemumbombesagen

Adv. Nord - Personfarlig/særlov
Jyllandsgade 27, 9000 Aalborg
Tlf. 96301448 - Fax 96301491

**Anklageskrift
Domsmandssag**

Dato:

03. december 2015

Journalnr.:

Sagsbehandler:

KS

Retten i Aalborg

C

N

tiltales ved Retten i Aalborg med påstand om friheds- og bødestraf for

1.

C.

overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1 og overtrædelse af fyrværkerilovens § 7, stk. 1, nr. 2, jf. § 2, stk. 1, jf. bekendtgørelse nr. 1424 af 16. december 2009 § 75, stk. 1, nr. 3, nr. 5 og nr. 6, jf. § 13, § 22 og § 31, ved forud for den 1. januar 2015 fra adressen for vindings skyld, af grov kåthed eller på lignende hensynsløs måde og under skærpende omstændigheder at have erhvervet, opbevaret og overdraget fyrværkeri uden kommunalbestyrelsens tilladelse, hvor tiltalte den 1. januar 2015 opbevarede 109 kanonslag og forud for den 1. januar 2015 overdrog farlige luftbomber med høj risiko til flere private personer uden den fornødne vejledning, herunder til M og N, hvorved tiltalte forvoldte nærliggende fare for liv og førlighed, idet anvendelsen af luftbomberne forårsagede flere dødsfald og betydelig skader på legeme.

**ANMÆLINGSKEMME
Domsmandssag**

Dato:

03. december 2015

Journalnr.:

2.

C

overtrædelse af straffelovens § 241, ved den 31. december 2014 ca. kl. 23.50 ud for adressen
under særligt skærpende omstændigheder uagtsomt at have
forvoldt B s død, idet tiltalte overdrog farlige 6" luftbomber med høj risiko uden
den fornødne vejledning om anvendelsen til N , som herefter videreoverdrog
dem til B , der ved anvendelse af en af luftbomberne afgiv ved døden, da
luftbomben eksploderede.

3.

C

Overtrædelse af straffelovens § 241 og § 249, ved den 1. januar 2015 ca. kl. 00.10 udfor adressen
under særligt skærpende omstændigheder uagtsomt at have
forvoldt M s og M s død, samt under særligt skærpende
omstændigheder uagtsomt at have tilføjet S og K
betydelige skader, idet tiltalte overdrog en farlig 6" eller 8" luftbombe med høj risiko uden den
fornødne vejledning om anvendelsen til M der ved anvendelse af luftbomben afgik
ved døden sammen med M , ligesom S mistede sit
venstre øje samt fik skader på venstre kind, lungerne og næsen og K mistede
begge øjne, da luftbomben eksploderede.

Side 2

**ANMÆLGESKEM
Domsmandssag**

Dato:

03. december 2015

Journalnr.:

4.

C

overtrædelse af våbenbekendtgørelsens § 57, stk. 4, jf. § 16, stk. 1, nr. 11, ved den 1. januar 2015 kl. 19.25 i uden politiets tilladelse at have besiddet 3 peberspray.

5.

N

overtrædelse af fyrværkerilovens § 7, stk. 1, nr. 2, jf. § 2, stk. 1, jf. bekendtgørelse nr. 1424 af 16. december 2009 § 75, stk. 1, nr. 5 og nr. 6, jf. § 22 og § 31, ved i tiden mellem den 29. december og den 31. december 2014 på adressen . uden kommunalbestyrelsens tilladelse under skærpende omstændigheder fra C at have erhvervet 2 luftbomber, hvorefter tiltalte uden kommunalbestyrelsens tilladelse og under skærpende omstændigheder overdrog luftbomberne til B , der efterfølgende under affyring af en af bomberne afgik ved døden.

Der nedlægges endvidere påstand om konfiskation af 109 kanonslag (forhold 1) og 3 peberspray (forhold 4).

Der nedlægges endvidere evt. påstand om erstatning.

Torben Kauffmann Sørensen

advokaturchef

/ Karina Skou

anklager

Side 3